

CELOVČEVENSKI vestnik

Letnik XXV.

Celovec, petek, 30. oktober 1970

Štev. 43 (1477)

Ob svetovnem dnevu varčevanja:

SMISEL NAŠEGA VARČEVANJA

Dnevno ugotavljamo, da cene naših potrebščin naraščajo. Nič drugega ni z uslugami, za katere odštevamo vedno višje zneske. Davki in razne dajatve lezejo višje in višje. Bolj poredko se povišajo komu tudi prejemki, čeprav potem tudi z večjim zneskom komaj krije povišane izdatke. Navadili smo se, da stroški življenja pač naraščajo in da je potreben poseben pokazatelj, ki nam pove, koliko je enota denarja resnično vredna. Indeks potrošniških cen — to merilo uradno priznane inflacije denarja je pri gospodarstvenikih tako domače kot termometer pri bolnikih.

Ali ima potem takem varčevanje sploh še smisel? Ni morda samo zastarela navada okostenele miselnosti, ki si brez previdnosti in brez lončka prihrankov ne more in ne zna predstavljati jutrišnjega dne? Ali je garant napredka dosmrtno zadolžen „vsepotrošnik“, ki nima kaj priložiti drugim, ali svobodni samoupravljavec neporabljenih rezerv, ki jih lahko premišljeno izdaja za spoznanje lastne in skupne koristi?

In vendar varčevanje ni prvenstveno navezano na svetovni nazor niti na gospodarski sistem. Varčevanje je zavestni akt gospodarske razumnosti, potrjen po človekovi izkušnji iz vseh dob in najrazličnejših priložnosti. Postalo je človečanska lastnost in dolžnost. Kdor se tej dolžnosti naloži, ne upira, je v resnici asocialen. Kdor je v dejanju ne upošteva, bo vse svoje dni ostal odvisna reva. Bodočnosti in skupnosti služi kvečjemu lahko z nasvetom, da ne sledita njegovemu vzoru, če hočeta lastni obstoj.

Naše ljudstvo je varčevalo, varčuje in bo varčevalo. Ne glede na obrestne donose in grožnjo inflacije sta si posameznik in skupnost po tej poti ustvarjala temelje za delno neodvisnost, ki edina v naših pogojih dopušča tudi vsaj delno samostojnost misli, besede in dejanja. Naše varčevanje je zato še prav posebno zavestni akt samopomoči in obrambe, socialne in nacionalne, pri posamezniku in v povezani skupnosti. V varčevanju pri naših domačih hranilnicah in posojilnicah se najbolj naravno izživila težnja današnjega ustvarjalnega človeka po samoupravljanju in kooperaciji, saj odloča samostojno o svojem in istočasno sodeluje v korist drugih in vse skupnosti.

Nibče ne bo upal resno trditi, da sta gospodarska in socialna šibkost našega ljudstva na Koroškem posledica nesposobnosti ali lenobe. Nosimo jih kot breme stoletnega zatiranja in zapostavljanja. To ostane resnica, četudi nekateri skušajo vrednotiti takšne ugotovitve kot znake včerajšnjih gledanj. Še huje pa je, da to gospodarsko izpodrivanje in socialno izžemanje z bogatimi zbiranimi sredstvi brezobzirno nadaljujejo. Kos za kosom naše zemlje, nove tovarne, obrati, domovi, okrevališča, vrtci itd. služijo prvenstveno temu cilju...

Bolj kot kdaj koli poprej v današnjih časih spoznavamo neločljivo povezanost narodnega in kulturnega razvoja z gospodarskimi in socialnimi osnovami, ki ga široko omogočajo ali ravno še skromno dopuščajo. Zato je vsako gospodarsko zapostavljanje in socialno broljenje najbolj učinkovito, čeprav pogosto prikrilo narodno zatiranje. Kdor se ni povsem slep, ne more mimo daleč vidnih takšnih pojavov širom naše zemlje; kdor ni zavestno gluh, ne more preslišati po-

Koroški Slovenci ponovno zahtevamo

REŠITEV NAŠIH ŠE VEDNO ODPRTIH VPRAŠANJ

Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem je na svoji seji na državni praznik dne 26. oktobra 1970 pregledal današnji položaj slovenske narodnostne skupnosti in po temeljiti presoji trenutnega stanja sklenil naslednjo

RESOLUCIJO:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem spriča nestvarne kritike in neupravičenega dvoma glede domovinske zvestobe našega ljudstva, ki sta prišla do izraza ob praznovanju 50-letnice plebiscita, poudarja, da se koroški Slovenci ne moremo sprijazniti z manipuliranjem tako imenovane „koroške domovinske zvestobe“, ki od nekdanje vsebuje izrazito ostro proti zavednemu delu slovenske narodnostne skupnosti in priokus velikomisle miselnosti, s katero so jo popačili poglavitni interpreti obrambnega boja, kakor dr. Hans Steinacher v svoji knjigi „Sieg in deutscher Nacht“ in dr. Martin Wutte v svojem delu „Kärntens Freiheitskampf“. Brez pridržka pa se priznavamo k republikli Avstriji, za katere osvoboditev smo doprinesli pomemben delež v oboroženi protifašistični borbi. Zato smo se danes spomnili tudi žrtev fašizma in padlih borcev za svobodo s položitvijo venca ob spomeniku borcem za svobodo Avstrije na pokopališču v Celovcu.

Ko ob 15-letnici spomina na dan, ko je zadnji tuji vojak zapustil ozemlje demokratične in neodvisne Avstrije, izražamo svojo zvestobo in ljubezen do avstrijske domovine, pa hkrati naglašamo, da hočemo ostati zvesti svojemu narodu in svojemu jeziku ter se zoperstaviti slehernemu odtujevanju in sleherni asimilaciji. Pri tem se sklicujemo na v mednarodni

Zgornjo resolucijo je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem poslala avstrijski zvezni vladi v roke kanclerja dr. Bruna Kreiskega ter koroškemu deželnemu glavarju Hansu Simi.

OB JUBILEJU ZDRUŽENIH NARODOV:

OHRANITEV MIRU IN VARNOSTI NA SVETU BO PRVENSTVENA NALOGA VSEH DRŽAV ČLANIC OZN

Na osrednji slavnosti ob 25-letnici ustanovitve Združenih narodov so na sedežu OZN vse članice svetovne organizacije slovesno potrdile svoje soglasje z ustanovno listino OZN in se ponovno obvezale, da bodo spoštovale njena določila. Soglasno so sprejeli tri deklaracije, ki naj bi utirile pot novemu mednarodnemu vedenju in ki naj bi pomagale odstraniti glavne vzroke današnje nestabilnosti v svetu.

V splošni deklaraciji so se države obvezale, da bodo z vsemi silami utrjevale odnose med državami — ne glede na politične, gospodarske in družbene sisteme — na temelju načel aktivne miraljubne koeksistence. Poskrbele bodo za uresničitev glavne naloge OZN — ohranitev mednarodnega miru in varnosti.

Druga deklaracija vsebuje načela mednarodnega prava o prijateljskih odnosih in o sodelovanju med državami. Ta deklaracija obvezuje

živov za nemški kapital v Grenzland.

Tisti, ki ob vsem tem dogajanju ne čuti dolžnosti zbiranja sredstev za samopomoč, za obrambo svojega osebnega obstoja in bodočnosti naših otrok, ni razumel ne Vetrinja, ne Gorenja...

Kdor pa z našo celotno skupnostjo varčuje — vanjo veruje, jo utrjuje in ji z dejanjem boljšo bodočnost kuje!

Dr. Mirt Zwitter

dogovorih zajamčene pravice, na ustavna določila in na konvencijo o človekovih pravicah.

Ob presoji dosedanjih ukrepov pristojnih oblasti za zagotovitev stvarnih jamstev za obstoj in razvoj slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem pa moramo ugotoviti, da po nekaterih pozitivnih dejanjih od leta 1964 naprej v tej smeri ni bilo storjenega ničesar, in to kljub temu, da številna bistvena vprašanja na jezikovnem, kulturnem, prosvetnem, gospodarskem in drugih področjih še vedno čakajo na znosno rešitev.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem zato — kakor je to ob praznovanju 100-letnice koroških ljudskih taborov storilo nad 3000 koroških Slovencev iz Podjuna, Roža in Zilje dne 20. septembra 1970 na Bistrici pri Pliberku — danes na državni praznik ponovno poziva avstrijsko zvezno vlado, da končno pristopi k nadaljnjemu reševanju odprtih vprašanj naše narodnostne skupnosti v smislu predlogov v Spomenici koroških Slovencev z dne 11. 10. 1955. Pri tem ponavljamo stališče, ki smo ga koroški Slovenci iznesli že pred 15 leti v omenjeni Spomenici, da „vsaka izključitev soodločanja narodne manjšine izzove napetosti“ in da je zato manjšinska vprašanja mogoče reševati samo v sporazumu in v sodelovanju s priznanim manjšino.

Celovec, dne 26. oktobra 1970.

prepričanje, da bo ob teh dveh možnostih zmagal zdrav človeški razum.

Letošnje slavnostno zasedanje ob srebrnem jubileju Združenih narodov pa je bilo posebej pomembno tudi za nas Slovence: prvič se je na sedežu OZN v New Yorku, torej na najvišji mednarodni tribuni, oglasila tudi slovenska beseda. Predsednik jugoslovanske vlade Milija Ribičić je namreč svetovno organizacijo v slovenskem jeziku opozoril na pereča vprašanja današnjega sveta in poudaril, da so pri reševanju teh vprašanj „potrebna dejanja in ne besede, da bi opravičili upanje narodov v jutrišnji dan in zaupanje v sposobnosti Združenih narodov“.

DRŽAVNI PRAZNIK PO VSEJ AVSTRIJI

V ponedeljek smo imeli v Avstriji državni praznik. Obhajali smo ga po vsej državi, nekeje malo bolj, drugje morda malo manj slovesno.

Osrednje slavnosti so razumljivo bile na Dunaju, kjer je imela vlada svečano sejo. Kancler dr. Kreisky je ob tej priložnosti poudaril zlasti nevtalnost naše države in menil, da se je prav nevtalnost Avstrije in Švice zahvaliti, da imamo danes v Evropi področje popuščanja napetosti, ki sega od Madžarske do Francije.

Na Dunaju so zvezni prezident Jonas in člani zvezne vlade s polaganjem vencev počastili spomin žrtev fašizma v boju za svobodo in demokratično Avstrijo. Med svečanostjo je prišlo do značilne demonstracije desničarsko-ekstremne NDP, ko je neki priistaž te organizacije pred spomenikom trosil letake. S polaganjem vencev, z različnimi slavnostmi, z za-

Sumljiva znamenja

Že pred 10. oktobrom in zdaj tudi pred državnim praznikom 26. oktobra so bili krajevni napisi v raznih krajih južne Koroške opremljeni dodatno k nemškemu označbam še s slovenskimi imeni krajev. Zaradi tega ima celovška policija polne roke dela. Najprej sta se dva predstavnika javne varnosti odpeljala celo na Dunaj, da bi „storilce“ odkrila med tamkajšnjimi slovenskimi študenti; zdaj pa so nenavadno živga zanimanja policije deležni slovenski dijaki v Celovcu, pri katerih bi se ob primernem nastopu morda le posrečilo iztisniti kakšno „priznanje“.

Ne glede na to, ali so take akcije ravno najbolj primerna oblika boja za enakopravnost koroških Slovencev, je k zadevi le treba povedati nekaj načelnih ugotovitev:

● Člen 7 državne pogodbe za okraje s slovenskim in mešanim prebivalstvom izrecno predpisuje dvojezične topografske napise; to določilo doslej ni bilo izvedeno.

● Zato se ravno ob vzdušju, ki je bilo ustvarjeno s pripravami in izvedbo praznov ob 50-letnici plebiscita, niti ni čuditi, če se najde nekdo, ki mu je dovolj lepih besed in neizpolnjenih obljub — zlasti če se pri tem spomni še precej bolj „učinkovitih“ oblik boja na Južnem Tirolskem.

● Naravnost začudi pa sposobnost varnostnih organov, ki so v tem primeru baje že odkrili „zveze“ do storilcev, medtem ko jim v zadnjih dvajsetih letih vse do danes niti v enem samem primeru ni uspelo izslediti „neznanih“ storilcev, kadar je šlo za napade na koroške Slovence in njihove ustanove.

Vse to so nedvomno sumljiva znamenja, značilna za današnjo stvarnost na Koroškem, saj prikazujejo dejanske razmere v luči, ki gotovo ni ravno najbolj prepričljiv dokaz o „vzorno urejenem“ manjšinskem vprašanju, kakor tudi ne izraz mirnega in prijateljskega sožitja dveh enakopravnih in enakovrednih narodov.

V našo lastno in skupno dobrobit:
DOMAČA HRANILNICA IN POSOJILNICA!

Milijarde za higieno človeškega okolja

Razvoj industrializacije in koncentracije gospodarstva, s tem pa tudi prebivalstva prinaša poleg vseh dobrin človeštvu tudi nove, velike skrbi. Zastrupljenost zraka po mestih in industrijskih centrih ter v njihovi okolici narašča. Hkrati je vodovje čedalje bolj onesnaženo, s tem pa oskrba naselij s čisto, neokuženim vodo ogrožena. Higiena človeškega okolja postaja eden od najbolj perečih socialnih in s tem tudi gospodarskih problemov sedanosti in bodočnosti. Kar je bilo na tem področju zaradi omalovaževanja v preteklosti zamujenega, bo treba v prihodnosti plačati s težkimi milijardami.

Kakor drugje v svetu se morajo tudi v naši državi odgovorni krogi — hočeš, nočeš — ubadati s tem vprašanjem. Problem, pred katerim stojijo, najbolj ponazorjujejo toza-

devni izdatki v zadnjih dvajsetih letih. Medtem ko je industrija v naši državi med leti 1950 in 1960 izdala 430 milijonov šilingov za naprave, ki so bile potrebne za ohranitev čistoče vodovja, je morala v ta namen med leti 1960 in 1970 izdati že 1300 milijonov šilingov, torej za dobrih 200 odstotkov več kot v prejšnjem desetletju.

V prihodnje bodo tovrstni izdatki še bolj naraščali. Kakor je slišati iz industrijskih krogov, bo v ta namen že prihodnje leto potrebnih okoli 400 milijonov šilingov, trikrat več kot v povprečju desetletja 1960—1970 in devetkrat več kot v povprečju desetletja 1950—1960. Tako stoji torej industrija v sedmem desetletju našega stoletja pred novim področjem svoje investicijske dejavnosti. Medtem ko je morala v petem desetletju

investirati v razvoj gospodarske dejavnosti, v šestem desetletju pa v modernizacijo in avtomatizacijo svojih podjetij, se mora v sedmem desetletju orientirati na investicije v higieno človeškega okolja.

Toda industrija sama čistoče vodovja in zraka ne bo mogla zboljšati in ohraniti. Tekma za njeno konkurenčnost na domačem in mednarodnem trgu namreč nikakor ni pri kraju, temveč postaja čedalje ostrejša. Tako zahteva od industrije tudi nadaljnje tovrstne investicije, katerih obseg bo v prihodnjem desetletju gotovo še večji. Tako je razumljivo, da bodo za zboljšanje in ohranitev človeškega okolja potrebni tudi čedalje večji prispevki iz javnih sredstev. Izdatki države, dežele in občin za zboljšanje in ohranitev čistoče vodovja in zraka bodo iz leta v leto naraščali, ne da bi donášali tudi neposredne koristi in predvsem ne da bi krepili njihovo gospodarsko moč in rast. Nasprotno. Ti izdatki bodo čedalje bolj glodali na narodnem dohodku. Od vsakega državljana bodo zahtevali, da od svojega zaslužka prispeva potrebni delež za higieno svojega okolja, v katerem dela, živi in se od njega hrani.

Tako gledano se kopičijo v prihodnjem desetletju pred nami novi gospodarski problemi. Z njimi bomo imeli opravka vsi v občini, v deželi in državi. Našim prispevkom za gradnjo in vzdrževanje prometnih in obveščevalnih zvez, za gradnjo in vzdrževanje šol, bolnišnic in javnih zdravstvenih ustanov ter podobnih družbenih institucij se bo pridružil pri obdavčenju še prispevek za zboljšanje in ohranitev okolja, v katerem živimo.

(bl)

TUDI V JUGOSLAVIJI:

Čedalje večja poraba elektrike

postavlja elektrogospodarstvo pred težke naloge

Za vse države je značilno, da poraba elektrike nenehno narašča, kar narekuje potrebo po gradnji vedno novih elektrarn. Tak položaj je tudi v Jugoslaviji, kjer pospešeno gradijo nove centrale, pa so strokovnjaki oziroma pristojna podjetja kljub temu stalno konfrontirani z vprašanjem, kako dolgo jim bo še mogoče kriti vedno večje potrebe. Po sedanjih računih in v primeru normalnih vremenskih razmer bodo namreč sedanje elektroenergetske zmogljivosti mogle kriti potrebe po električni energiji le do konca leta 1973, in še to le tedaj, če pri sedanji gradnji novih central ne bo prišlo do nepredvidenih zastojev.

Po uradnih podatkih skupnosti jugoslovanskih elektropodjetij je sedaj v gradnji več hidro in termocentral s skupno zmogljivostjo 3000 megawatov. Leta 1971 naj bi začelo obratovati pet central, in sicer hidrocentrala Kalimanci (ki pa bo imela le majhno zmogljivost 12 megawatov) in nadaljnja vodna centrala iz sistema Mavrovo z zmogljivostjo 83 megawatov, poleg tega pa tri termoelektrarne: Tuzla 3, Obrenovac 2 in Kosovo 4, torej tri „serijske“ centrale z zmogljivostjo po 200 megawatov in s proizvodnjo po eno milijardo 200 tisoč kWh elektrike na leto.

Leta 1972 bi morala začeti obratovati termocentrala Šoštanj 2, ki bo z zmogljivostjo 275 megawatov in letno proizvodnjo ene milijarde 650 milijonov kWh največja med novimi termoelektrarnami. Leta 1973 bodo po načrtih začele delovati hidrocentrala Orlovac z zmogljivostjo 235 megawatov, Martinje (338) in Varaždin (76) ter termocentrali Tuzla 4 in Kosovo 5 z zmogljivostjo po 200 megawatov in letno proizvodnjo po eno milijardo 200 milijonov kWh.

Posebno mesto v okviru novih elektrarn seveda zavzema hidrocentrala velikanka na Djerdapu, katere zmogljivost znaša nad 2000 megawatov, od katerih polovica odpade na Jugoslavijo, torej dobrih 1000 megawatov zmogljivosti in dobrih 5 milijard kWh električne energije na leto. Prvi agregat te elektrarne je

že začel delovati, toda do konca bo objekt zgrajen šele v dveh letih, tako da s polnim obratovanjem računajo šele za konec leta 1972.

Kljub pospešeni gradnji novih central pa oskrbe z električno energijo — kakor že povedano — ni mogoče zagotoviti za daljšo dobo. V ta namen se morajo v pristojnih krogih resno baviti z novimi načrti, ki med drugim vključujejo tudi možnost gradnje atomske centrale. Za tak projekt se na eni strani poteguje Makedonija, po drugi strani pa kaže ta interes tudi Slovenija in Hrvaška.

SINDIKALNA KONFERENCA V VELIKOVCU

naglašja potrebo po gospodarskem razvoju južne Koroške,

Na okrajni konferenci avstrijske sindikalne zveze v Velikovcu so zelo prizadeto razpravljali o gospodarskem položaju južne Koroške in zlasti velikovškega okraja ter odločno naglasili potrebo po razvoju tega dela dežele.

Deželni poslanec Lubas, ki je hkrati okrajni predsednik sindikalne zveze, je navedel podatke o stanju zaposlenosti v velikovškem okraju in pri tem ugotovil, da mora več kot polovica od skupno 5800 uslužbencev iskati delo in zaslužek izven domačega okraja. V tem oziru okraj Velikovec verjetno nima primere v vsej ostali Avstriji, je poudaril deželni poslanec Lubas, poleg tega pa so zaslužki v velikovškem okraju zaposlenih delojemalcev za okroglo 30 % pod avstrijskim povprečjem.

Spričo takih dejstev je edini izhod v tem, da se v velikovškem okraju ustvarijo nova stalna delovna mesta. „Spremembo morejo ustvariti le podjetja, ki so pripravljena in v stanju plačati resnične industrijske plače. Zato morajo biti gospodarskopolični pogledi v ospredju vseh razmišljanj o naselitvi novih podjetij. Če krogi na območju Pliberka kritizirajo nameravano ustanovitev podružnice podjetja „Gorenje“, potem naj pomislijo, da mora od 1911 delojemalcev na območju Pliberka 1016 hoditi na delo v druge okraje in zvezne dežele.“

Okrajni odbor sindikalne zveze je soglasno, z glasovi vseh frakcij, ugotovil, da pozdravlja ustanovitev vsakega podjetja, torej tudi podjetja „Gorenje“, pri čemer je seveda razumljivo, da se morajo vsa podjetja ravnati po avstrijskih zakonih in pravilih.

Stvarne ugotovitve sindikalne zveze nedvomno pomenijo jasen odgovor vsem tistim čudnim „koroškim patriotom“ in njim sorodnim nestrpnostem, ki bi tudi resna gospodarska vprašanja radi zastrupljali s svojim nebrzdanim šovinizmom.

PEREČE VPRAŠANJE NAŠE DOBE:

ONESNAŽENJE OZRAČJA IN VODE

Vsak dan slišimo nova svarila, nove pozive, nove načrte. Nad našim planetom visi grožnja smrti. Med znanstveniki je zavladal preplah: če ne bomo takoj začeli ukrepati proti onesnaženju ozračja in v voda, se bo Zemlja lahko kaj kmalu spremenila v puščavo brez sledov življenja. Znanstveniki menijo, da bodo že bližnji rodovi dočakali Zemljino smrt, če ne najdemo poprej zanje rešitve.

Slovita znanstvenika Lamont Cole in Lord Snow že odkimujeta na vprašanje, če človek prihodnosti lahko preživi. Cole pravi: „Življenjski pogoji, ki so omogočili razvoj človeškega rodu in rojstvo naše civilizacije, obstajajo komajda 400 milijonov let. Kolikor vemo, so enkratni vsaj v našem sončnem sistemu. Ni pa nobenega jamstva, da so tudi večni.“

Življenjski pogoji, o katerih govori Cole, se predvsem nanašajo na prisotnost dvajsetih odstotkov kisika v ozračju. Skozi tisočletja je ta odstotek ostal kot po čudežu nespremenjen. S pomočjo fotosinteze so rastline, predvsem pa drobni organizmi, ki živijo v vodah oceanov, vselej ustvarile ves tisti

kisik, ki so ga bili potrošili ljudje in živali.

V sodobnem času vse večje tehnologije pa je potrošnja kisika strahotno narasla. Letala, avtomobili, tovarne, hidrocentrale in termoelektrarne, skratka vse naprave, ki proizvajajo energijo s pomočjo izgorovanja, so začeli požirati kisik in izločati v ozračje ogljikov dioksid, in to s hitrostjo, ki ji narava ne more več slediti.

Povrh vsega so sodobni ljudje v nenehnem iskanju novih tovarniških površin oziroma nove plodne zemlje, da bi lahko prehranili milijone ljudi, ki se vsake dan rodijo, začeli izsekavati velike gozdove, ki ustvarjajo kisik. Samo v Združenih državah Amerike posekajo vsako leto milijon dreves; v Afriki, Aziji in na področju reke Amazonke neusmiljeno redčijo „diviške gozdove“.

Najhušjo nevarnost pa predstavlja onesnaženje voda. Vsako uro zlijejo v oceane na tisoče ton najrazličnejših kemijskih snovi, med katerimi so mnoge zelo strupene. V oceanih pa živijo drobni organizmi, ki ustvarjajo 70 odstotkov našega kisika.

Od leta 1860, ko so opravili prve zanesljive meritve, pa do danes se je količina ogljikovega dioksida v ozračju povečala že za dobrih 15 odstotkov; v zadnjem času narašča na leto celo za 1 do 2 odstotka. Ta pojav je tako zelo zaskrbljujoč, da je ameriška vlada naročila industriji, naj do leta 1980 odkrije nekaj novega, kar bo nadomestilo eksplozijski motor pri avtomobilih, ki je največji krivec za onesnaženje ozračja. Toda nobena vlada se še ni uprla gradnji in uporabi letal, ki so še mnogo nevarnejši. Reaktivno letalo namreč seže v desetih minutah tona kerosena in tako ustvari 2500 kilogramov ogljikovega dioksida. V višinah, kjer ni vetrov, se ta strup zadržuje dalje časa ter povzroča oblake „smoga“, ki nad nekaterimi mesti — na primer nad Los Angelesom — že dandanes zakrivajo sonce do 300 dni v letu.

„Vse bliže je dan,“ pravi profesor Goslin z berkeleyjske univerze, „ko bomo morali hoditi naokoli s kisikovimi bombami na plečih, tako kot vesoljci na Luni.“

Spreminjanje ozračja prinaša še druge hude nevarnosti. Kot pra-

vijo znanstveniki, bo povečanje ogljikovega dioksida (ki bolj prestraže kratke valove sončnih žarkov kot pa dolge valove zemeljskega izžarevanja) povzročilo v nekaj desetletjih zvišane temperature na površju našega planeta, tako da bo prišlo do topljenja polarnih ledenih področij. S tem se bo morska gladina dvignila za 100 metrov, tako da bodo potonila vsa obmorska mesta.

Drugi znanstveniki pravijo, da bo zvišanje temperature povzročilo silno izhlapevanje ter ohlajitev ozračja, tako da bo na Zemlji zavladala nova ledena doba. Pravijo, da bo ta sprememba ozračja za človeka lahko pogubna: „Morebiti bo proces dovolj počasen, da ga bomo lahko obrzadali in ga preprečili. Ni pa izključeno, da bo nenaden; tedaj bo povzročil smrt stotin milijonov ljudi.“

Edino učinkovito zdravilo za rešitev človeške vrste bi bila po mnenju mnogih znanstvenikov politika omejevanja rojstev, ki naj bi jo odločno izvajali po vsem svetu. „Dokler bo prebivalstvo Zemlje naraščalo za 1,7 odstotka na leto, bo napad na naravo nezadržen; zaradi lastne nuje ne bo človek nikoli utegnil, da bi se ustavil in pomislil, kaj počenja,“ menijo gospodarstveniki.

POŠIROKEM SVETU

KAMNIK. — Skoraj 10.000 ljudi iz vse Slovenije se je v nedeljo zbralo v Kamniku, kjer so v okviru posebne slavnosti odkrili spomenik generalu in pesniku Rudolfu Maistru-Vojanovu. Med udeleženci so bili številni nekdanji borci za severno mejo, slavnosti pa so se udeležili tudi visoki predstavniki političnega in družbenega življenja. Slavnostni govor je imel predsednik odbora koroških partizanov inž. Pavle Zaucer, ki je naglasil neprecenljive zasluge generala Maistra. Odločitev leta 1920 in mednarodna pogodba terjajo od sedanjih oblasti, da priznajo koroškim Slovincem vse pravice, je dejal inž. Zaucer in poudaril: „Dobrih sosedskih odnosov si ne moremo misliti brez urejenih manjšinskih vprašanj, zato zahtevamo, da se dosledno spoštujejo vse pravice koroških Slovincem.“

CARACAS. — V državah v razvoju vsako leto umre od lakote 3,5 milijona ljudi. Tako je rečeno v poročilu prve latinsko-ameriške posvetovalne skupščine za boj proti lakoti, ki je zasedala v glavnem mestu Venezuele. Pri tem je med prvimi Latinska Amerika, je opozoril namestnik generalnega direktorja organizacije Združenih narodov za kmetijstvo in prehrano (FAO) Juan Felipe Iriart. Pozval je vlade latinsko-ameriških držav, naj sodelujejo v splošni in učinkoviti kampanji za odpravo lakote. Na posvetovanju so tudi omenili, da so določili glavne vzroke lakote v Latinski Ameriki veleposestniško lastništvo zemlje, zastarele metode obdelovanja in odvisnost držav od tujega kapitala.

DUNAJ. — Prejšnji teden je imela ÖVP na Dunaju veliko posvetovanje svojih funkcionarjev iz cele države. Ob tej priložnosti je bil predstavljen tudi kandidat ÖVP za volitve zveznega prezidenta, ki bodo prihodnje leto. ÖVP je za to mesto določila bivšega zunanjega ministra in poklicnega diplomata dr. Kurta Waldheima.

RIM. — Mednarodna komisija teologov, ki jo je imenoval papež Pavel VI., se zavzema za to, da bi odpravili srednjeveške papeške nazive, kot sta „cerkveni poglavar“ in „Kristusov namestnik“. Papež naj bi bil v bodoče samo še papež.

NEW YORK. — Po statističnem demografskem letopisu Združenih narodov živi zdaj na svetu 3,5 milijarde ljudi. Če bo prirastek ostal takšen, kot je zdaj, pa se bo število prebivalcev v prihodnjih 36 letih podvojilo. V letopisu je rečeno, da je bilo julija na svetu 3 milijarde 552 milijonov ljudi, od tega 988 milijonov v Aziji, 460 milijonov v Evropi, 345 milijonov v Afriki, 276 milijonov v Latinski Ameriki in na Karibih, 240 milijonov v Sovjetski zvezi, 224 milijonov v Severni Ameriki in nekaj manj kot 19 milijonov v Oceaniji. Največ prebivalcev — namreč 740 milijonov — ima LR Kitajska, na drugem mestu sledi Indija s 537 milijoni, potem Sovjetska zveza z 240 milijoni, ZDA z 203 milijoni, Indonezija s 116 milijoni itd.

KAIRO. — Vodstvo kartumske univerze je predlagalo zvezi arabskih univerz, naj bi ustanovili nagrado za mir, ki bi se imenovala po pokojnem egiptovskem predsedniku Gamalu Abdelu Naserju. Nagrada naj bi bila mednarodna. Kartumska univerza bo poleg tega ustanovila letne nagrade in štipendije, ki se bodo prav tako imenovali po pokojnem predsedniku Naserju.

LJUBLJANA. — Ob avstrijskem državnem prazniku je generalni konzul dr. Heinrich Riesenfeld priredil v Ljubljani sprejem za avstrijske državljane, ki živijo v Sloveniji. Dr. Riesenfeld je v svojem nagovoru poudaril pomen in vsebino tega praznika ter pozval svoje rojake, naj se zavzemajo za čim boljše odnose med Avstrijo in Jugoslavijo.

OSLO. — Za letošnje Nobelovo nagrado za mir je bilo prijavljenih kar 38 kandidatov. Pristojni odbor se je odločil, da nagrado podeli ameriškiemu znanstveniku dr. Normanu Ernestu Borlaugu, in sicer za proučevanje novih sort pšenice, ki dajejo večji pridelek. V pojasnilu Nobelovega odbora je poudarjeno, da Borlaugu pripada vodilna vloga v delu znanstvenikov, na katerih raziskavah temelji „zelena revolucija“, to je hitrejši napredek kmetijstva, ki mnogim državam v razvoju omogoča bogatejšo žetev in ji pomaga, da prehranijo prebivalstvo.

TRST. — Tržaški pokrajinski svet je odobril statut združenja „Stalno slovensko gledališče“, kar pomeni, da je slovensko gledališče v Trstu po 25 letih delovanja končno postalo javna ustanova. S sklepom pokrajinskega sveta, proti kateremu so glasovali samo trije fašisti, medtem ko sta se dva republikanca glasovanja vzdržala, se je pokrajina obvezala, da bo skupaj s tržaško občino krila eno tretjino letnega proračuna gledališča. V tem sklepu vidijo nov dokaz dobre volje sedanjih vladnih strank, da uredijo nekatera vprašanja slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Ausklang und Schlußstrich

Naš prispevek za 10. oktober

Delovni odbor za južno Koroško
Komite za odkrivanje skritih konfliktov

Poseben vprašanje je poraz elitnega bataljona v Železnikih in neuspeh divizije v Selški dolini. Vsa preiskava o tem, kako so mogli Nemci neovirano mimo zased, ni prinesla razjasnitve. Bataljon, ki je bil v zasedi pred postojanko, se je proti jutru umaknil, ker je kurir prinesel povelje z divizijskim pečatom in nečitljivim podpisom, naj se bataljon premesti na pobočje, kilometer daleč od napada. Ko smo iskali kurirja, ki je prinesel povelje, je izginil. Nekateri trdijo, da so ga videli mrtvega na robu naselja.

Koroška ne bo več tako lepa, če bo pela samo eno pesem

Predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzi Weiss je ob odkritju spomenika „Mojcej“ uvodoma poudaril, da je ta dogodek poseben praznik ne le za Pavla Kernjaka, marveč za nas vse. Posebno smo ponosni, da je med avtorji, katerim se je Slovenski oktet poklonil ob svojem jubileju, tudi naš Pavle Kernjak, ki mu oktet poklanja spomenik za njegovo najbolj priljubljeno pesem „Mojcej“. Potem je predsednik SPZ med drugim dejal:

Usoda kulturnih delavcev je že taka, da njihovo delo ni in nikoli ne more biti poplačano. Posebej pa to žal velja za pripadnika slovenske manjšine na Koroškem. Delovanje ob konfrontaciji s tujim narodom zahteva posebno močno osebnost in marsikateri koroški Slovenec je podlegel vabljeni izkušnji in odpadel iz naše narodne celote. Tudi Pavle Kernjak je bil postavljen pred to izbiro: na eni strani vabila nemških krogov, da bi se odpovedal slovenski kulturi in s tem tudi svojemu materinemu jeziku, zato pa užival vsestransko podporo; na drugi strani pa trnjeva pot zapostavljenega kulturnega delavca. Toda Pavle Kernjak je ostal zvest svoji materini besedi in svoji slovenski pesmi — čeprav slovenske kulturne organizacije na Koroškem tudi danes niso v stanju, da bi svojim kulturnim ustvarjalcem nudile to, kar nudijo nemške.

V tem se dela krivica slovenskemu kulturnemu delavcu na Koroškem, kateremu je sicer po zakonu zagotovljena enakopravnost, toda lepo napisane besede nam ne koristijo. Mi potrebujemo posebno pomoč, kajti slovenska beseda in slovenska pesem na Koroškem sta ogroženi in skrajni čas bi bil, da bi to spoznali tudi na pristojnih mestih. Naj bi končno spoznali, da Koroška ne bo več tako lepa, če bo pela samo eno pesem.

Odkrivanje spomenika „Mojcej“ pa je zgovoren dokaz, da je naša pesem enakovredna s pesmijo slehernega drugega naroda. Zato mislim, da Pavlu Kernjaku lahko zagotovimo, da se bomo trudili, da bomo njegovo pesem ohranili živo in da bodo to njegovo pesem, ki je postala naša skupna narodna dobrina, prepevali tudi poznejši rodovi. Veliko kulturno bogastvo, ki ga nam s svojim delom poklanja Pavle Kernjak, nas obvezuje k temu!

LEP PRAZNIK SLOVENSKE PESMI

Kot smo že poročali, Slovenski oktet letos slavi dvajsetletnico svojega obstoja. Ob tej priložnosti se je spomnil treh slovenskih skladateljev, s katerih pesmimi je v teh dveh desetletjih delovanja požel največ uspeha. Med njimi je tudi naš skladatelj in harmonizator koroških narodnih pesmi Pavle Kernjak, avtor pesmi „Mojcej“, za katero mu je Slovenski oktet podaril spomenik.

Slovesna predaja in odkritje spomenika „Mojcej“ je minulo nedeljo bilo na domu skladatelja Kernjaka na Trebinji pri Št. Ilju. Slovesnosti so se poleg Slovenskega okteta udeležili pevski zbori Slovenske prosvetne zveze in pevski zbor „Dušan Jereb“ iz Novega mesta, zbralo pa se je tudi več sto ljubiteljev slovenske pesmi, kar je bil tudi lep dokaz, kako je Pavle Kernjak priljubljen med našim ljudstvom. Med

skega naroda. Po dvajsetih letih, ko je pesem „Mojcej“ preromala ves svet, smo to „Mojcej“ prinesli tudi sem pred hišo Pavla Kernjaka, kjer se je rodila.

Predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzej Weiss je na slovesnosti naglasil, da je pot slehernega kulturnega delavca zelo težavna, posebno pa za pripadnika slovenske manjšine na Koroškem, ki ni deležen primerne gmojne podpore. Pozornost, ki je je deležen zdaj Pavle Kernjak, je priznanje za njegovo kulturno delo, ki nas obvezuje, da njegovo pesem ohranimo živo. (Glavne misli iz govora predsednika SPZ objavljamo posebej — op. ured.)

Kot že zapisano, so pri odkrivanju spomenika „Mojcej“ sodelovali tudi pevski zbori Slovenske prosvetne zveze in zbor iz Novega mesta. Posebno navdušila je pesem

udeleženci so bili tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu dipl. inž. Karmelo Budihna, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter ter drugi predstavniki slovenskih organizacij.

Član Slovenskega okteta in solist pesmi „Mojcej“ Božo Grošelj je v imenu Slovenskega okteta izročil Pavlu Kernjaku spomenik „Mojcej“. Ob tej priložnosti je Božo Grošelj med drugim dejal, da je pesem „Mojcej“ med tistimi najlepšimi pesmimi, ki niso prinesle samo slavo Slovenskemu oktetu, temveč ljudskemu bogastvu vsega sloven-

„Mojcej“, ki so jo pod vodstvom Valentina Hartmana zapeli moški zbori SPZ, solist pa je bil Tevžje Kaki, ki je kot prvi zapel solo te tako popularne pesmi. Pevski zbor „Dušan Jereb“ je zapel novo Kernjakovo pesem „Regina“ in „Katrco“, mešani zbori SPZ pa so pod vodstvom Vladimira Prušnika zapeli Kernjakovi pesmi „Rož, Podjuna, Zila“ in „Oj, ti norčava gvava“.

Tako je odkritje spomenika „Mojcej“ bil pravi praznik ne samo za Pavla Kernjaka, marveč za vse koroške Slovence. Številnim čestitkam, ki jih je Pavle Kernjak prejel ob poklonu spomenika za njegove

PARTIZANSKA GROBIŠČA NA KOROŠKEM

Šmarten na Teholci

(ST. MARTIN AM TECHELSBERG)

Severno od Vrbskega jezera v hribovitem naselju Šmarten na Teholci, pod jugozapadnimi obronki planine Galinje, je na pokopališču grob petih partizanskih borcev in bork. Na lepi marmornati skali, ki služi kot nagrobni spomenik, katerega so postavili avstrijski protifašisti, je napis: „Hier ruhen fünf unbekannte FREIHEITS-KÄMPFER, zwei Frauen und drei Männer, die für ihre Heimat im November 1944 und für Österreichs Befreiung am Galinberg von Faschistenhand ermordet wurden“ (Tukaj počiva pet nepoznatih borcev za svobodo, dve ženski in trije moški, ki so za svojo domovino v novembru 1944 in za osvoboditev Avstrije bili umorjeni od fašistične roke na Galinju).

Pozneje smo iz zanesljivih virov zvedeli, da sta na tem pokopališču med drugim pokopana Ožbalt Grabner, rojen 3. 7. 1925 v Črni in Boštjan Mlačnik, rojen 20. 1. 1924 v Strojni. Oba sta bila borca Severnega bataljona.

Grob že vsa povojna leta vzorno negujejo avstrijski tovariši.

KOT ŽRTVE SO PADLI V BORBI ZA NAS!

pesmi, se pridružuje tudi uredništvo našega lista.

Praznik slovenske pesmi pa sta bila zlasti tudi koncerta Slovenskega okteta v Škocijanu in v Št. Jakobu v Rožu, ki ju je ob tej priložnosti organizirala Slovenska prosvetna zveza. Priljubljenost Slovenskega okteta med našim ljudstvom je prišla do izraza tudi ob teh dveh koncertih, kajti dvorani sta bili v obeh krajih zasedeni do zadnjega kotička. Skupno se je obeh prireditve udeležilo okoli 700 ljudi.

Slovenski oktet je s svojo pesmijo, tako kot ob vsakem nastopu, navdušil poslušalce, ki so po končanem sporedu z burnim aplavzom izprosil še vrsto dodatkov. Mislimo, da o kvaliteti tega edinstvenega vokalnega ansambla ni potrebno izgubljati besed, čutimo pa se dolžne, da se Slovenskemu oktetu prisrčno zahvalimo za lep kulturni užitek, ki ga nam je ob tem gostovanju nudil. Hkrati pa v imenu vseh številnih ljubiteljev Slovenskemu oktetu izražamo iskreno željo, da bi ga kmalu spet slišali pri nas na Koroškem.

Odkritje spomenika „Mojcej“ in koncerta Slovenskega okteta so bili za koroške Slovence res lep praznik slovenske pesmi.

Dan starih v Bilčovsu

Tukajšnji farni odbor je že lansko leto dal pobudo in se je pri nas prvič izvedla proslava dneva starih. Tudi letos je isti odbor povabil naše občane, ki so stari nad sedemdeset let, na tako prireditev, ki je bila minulo nedeljo.

Na prireditvi je nastopila tudi naša šolska mladina, in sicer 4. razred tukajšnje ljudske šole. Pod vodstvom učiteljice Hance Buchove so otroci

nastopili s petjem, deklamacijami in šaljivimi prizori. Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ pa je sodelovalo z moškim pevskim zborom in igralci ter instrumentalnim triom, medtem ko je humorist Franci Gasser po svoje poskrbel za smeh in dobro voljo.

Slavnostni govor je imel dekanjski voditelj mladine Herbert Seher. V imenu občine pa je slavljence z lepim nagovorom pozdravil župan deželni poslanec Hanzi Ogris. Pred prireditvijo je bila maša, kjer je slavljence nagovoril domači župnik Kassl.

Slavljenci, katerih se je zbralo nad sedemdeset, so bili tudi pogostjeni ter so v prijetnem in veselem vzdušju obhajali njim posvečeni dan.

Pripomniti še moramo, da se je prireditev v celoti odvijala v obeh deželnih jezikih, čeprav je bilo med navzočimi komaj dva odstotka nemško govorečih. Vemo, da v drugih naših krajih žal ni tako in da se take prireditve čestokrat odvijajo samo v nemškem jeziku. Zato vprašamo, kje je enakopravnost in kdo je pri nas v nevarnosti, da se raznarodi?

*

Po vsem svetu se ob koncu oktobra praznuje dan varčevanja. Tudi pri nas v Avstriji se za ta dan skuša ljudem predočiti potreba po varčevanju, da svoj denar vložijo v hranilnico, kjer je na varnem in povrh še daje obresti. V hranilnici zbrani denar pa služi tudi gospodarskim potrebam, na primer za kakšno investicijo, ali v nesreči.

Tudi pri nas v Bilčovsu Hranilnica in posojilnica deluje od leta 1910 v korist vsem brez razlike, torej celih 60 let in lahko rečemo, da sta se že dve generaciji mogli posluževati njenih koristi in pomoči.

Zato naj na dan varčevanja gre klic našim zadržnikom in tudi tistim, ki še niso člani naše denarne zadruge: Oklenite se svoje domače Hranilnice in posojilnice, ki vam bo po svoji moči pomagala. Njena pisarna uraduje vsak dan.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

To proučuje Blisk in nam bo potem povedal, če je ugotovil še kaj novega.

Dalje ne moremo mimo dejstva o sabotajah vrinjencev. Tu imam poročila, ki govorijo o delu teh ljudi. Vemo za primere, ko so pri protitankovskih minah odstranili glavne valovalke in pomožne nadomestili z zarjavelo žico. Zato so mine eksplodirale ob najmanjših tresljajih, raztrgale nekaj naših ljudi, še več pa jih ranile. Poslavljen je bila tempirana mina k bataljonskemu štabu, ki so jo k sreči pravočasno odstranili. Mitraljezom so bile odlomljene udarne igle, v mehanizem italijanskih bred je bil tik pred bojem nasut pesek, da so odpovedale v spopadu. V nekaterih enotah godrnjači vnašajo zmedo in celo streljali so že na naše komandante in komisarje.

Vse to nam da misliti, da nimamo opravka z nevidnim, vendar prebranim sovražnikom. Naši vojaški poveljniki mečejo krivdo za poraze na izdajo in sabotažo, zelo malo pa razmišljamo o drugih vzrokih, ki to omogočajo.

Ce preidemo od nizanja več ali manj znanih dejstev k analizi vzrokov, ugotavljam, da se razmerje sil spreminja v našo korist. Nemški porazi na vzhodni fronti so vplivali na spremenjeno taktiko, ki jo mi premalo poznamo, še manj pa proučujemo. Nemci se poslužujejo vseh sredstev, kar ni bilo v njihovi navadi v prvih dveh letih vojne. Uvideli so, da so masovne ofenzive drage in neučinkovite. V zadnjem času so formirali nekaj udarnih, elitnih skupin in se začeli posluževati naše taktike: nenadnih udarov in takojšnjega umika. Ta taktika pa bi jim kaj malo koristila, če ne bi sodelovali izdajalci in vrinjenci, ki jih obveščajo o premikih naših enot. Navedel sem le nekaj splošnih oblik boja, ki naj bi bile osnova za našo akcijo v položaju, ko se bo ta nemška taktika nadaljevala in verjetno ob naših protitudarcih celito izpopolnjevala.

Kaj preostane vodstvu divizije? je vprašal Dule in se

zazrl v obraze, ki so napelo sledili njegovemu izvajanju, medtem pa si je major Hrast v svoj vojaški blok pisal drobne beležke in je bil ves čas Duletovega govora resno zamaknjen v svoje delo.

Lazar, ki mu major ni preveč ugajal, pa je izbral priložnost njegove zamaknenosti, da ga je proučeval in ugotavljal, iz kakšnih vzrokov ga odbija. Ker ni nihče odgovoril na stavljeno vprašanje? je Dule nadaljeval:

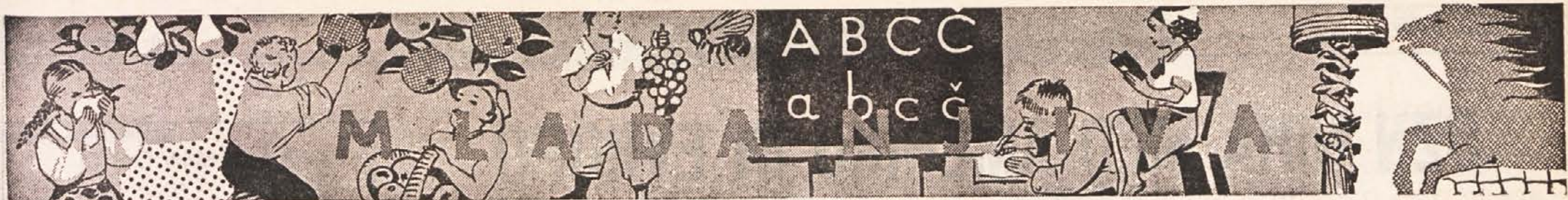
„Z italijansko fronto prihajamo v odločilni spopad. Vsi vemo, da se z vstajo ni igrali. Ker smo jo pričeli, jo je treba peljati do konca. Obramba je smrt oborožene vstaje. Zato nam ne preostane drugega, kot odločno nadaljevati z ofenzivo in pripraviti nov smotrnejši napad. Najvažnejši člen v verigi naših nalog, katerega moramo zgrabiti, da bi tako obdržali vso verigo, pa je likvidacija izdajalcev v naših enotah. V politično vojaškem smislu pa moramo zadati glavni udarec belogardističnemu gibanju na ozemlju, ki ga obvladujemo. Zavedajmo se, da je iskanje izdajalcev tako težka naloga, kot je iskanje šivanke v vreči žita. Potem gre še za vprašanje taktike v boju, ki nam ga je v tej situaciji in proti naši volji vsilil sovražnik. Imamo dve možnosti, ki nam obetata uspeh: najprej ustvarimo pogoje, da onemogočimo Nemcem, da bi iznenada napadali naše počivajoče enote, v ospredje pa potisnimo tiste oblike boja, ki so Nemcem najmanj všeč. To se pravi puščajmo jim kri na komunikacijskih žilah, kjer se najslabše počutijo. Z nočnimi napadi na posojanke pa jih držimo v nenehni napetosti. In še nekaj bi dodal: zmotno bi bilo pričakovati samo uspehe. Vojna je stanje, kjer moramo računati tudi na izgube. Menjati moramo način boja. Glavno je, da vemo za cilj. Kako ga bomo izpolnili, pa je zelo odvisno od nas, ki nam je partija poverila vodstvo divizije.“

Major Hrast je s pozornostjo študenta pred izpitom sledil Duletovemu govorjenju, pihal oblake dima pod za-

kajeni strop in si mislil: „Nevarno in blizu strelja ta fant s kanoni leninske taktike in strategije.“ Vse izkušnje šolanega igralca mu niso pomagale, da bi ostal ravnodušen. Neugodje se je stopnjevalo do tesnobe, ker je nehote dobil občutek, da je Duletovo govorjenje odkrit napad nanj. Ker se je že dalj časa čutil neposredno ogrožen, je moral odvrniti kopje, ki mu ga je pritisnil na prsi. To je moral napraviti tudi zato, ker so vsi navzoči prikimali njegovim mislim, kar je pomenilo, da so si v stališčih enotni. Sprva je tudi sam nameraval potrditi Duletovo izvajanje, ker pa je bila njegova analiza usmerjena proti njegovim interesom, se je sklenil spustiti v razpravo, da bi obmil pozornost drugam.

Takoj ko je Dule končal, se je oglasil Hrast. Njegove močne iluzije so se napele, pogladil si je že nekoliko osi-vele lase in pomaknil beležnico naprej, da bi ustvaril videz, kot da je ves čas beležil zaradi razprave. Mirno se je zazrl Duletu in potem še Lazarju v oči in spregovoril z odobravalnim nasmeškom. Med govorjenjem je lovil z očmi še druge in v njihovih obrazih iskal odgovora na svoje besede. Uvodoma je polaskal Duletu, ki je napelo spremljal njegovo govorjenje, potem pa je prešel v napad:

„Kar smo slišali, je resnično. To nas obvezuje z odgovornostjo, da moramo takoj ukrepati. Na osnovi podatkov iz enot in lastnega poznavanja položaja pa se mi zdi analiza iz vojaškega stališča nekoliko enostranska in težko sprejemljiva. Naši ljudje posvečajo v izgovorih za poraze preveliko pozornost izdajalcem, saboterjem in podobnim ljudem. Izdaja je postala opravičilo za skrivanje vojaške nesposobnosti, primitivizma in neizpolnjevanja dolžnosti. Kar pogledajmo primere po vrsti! Obrnil je list v beležnici, kot bi iskal, kje je bil napisal pripombe, se zmagoslavno nasmešnil in zamahnil z roko: „Končno ni potrebno, da bi se spuščal v vsak primer posebej. Moje ose-

Povestica o dveh jabolkih

Spakovo zlato

Sinoči je ostala mama doma. Sedla je k meni na posteljo, preden sem zaspal in mi povedala.

V kleti na polici sta v pozni jeseni, morda se je že pričela zima, sedela dva jabolka. Prvo jabolko je bilo rdeče, drugo pa rumenkasto nadahnjeno, oba pa sta bila lepo okrogla in zalita.

Na lico rdečega jabolka se je pokazala nekega jutra temna pega. Temnela je dan za dnem in rasla kot plesen na marmeladi. Rumenkasto jabolko se je od sile prestrašilo.

„Oh, če bi imelo noge,“ je zdihovalo že navsezgodaj vsako jutro. „Oh, če bi imelo noge in bi moglo pobegniti.“

Rdeče jabolko pa je molčalo. Temna pega na njegovem rdečem licu je počasi, a vztrajno rasla.

„Kako sem nesrečno,“ je zdihovalo rumenokasto jabolko. „Kmalu bo zrasla pega tudi na meni. Če se le malo dotaknem rdečega bratca, me bo zgrabila gnilobna bolezen. Ni je sile na svetu, ki bi me mogla ozdraviti, če zbolim.“

„Pomagaj mi,“ je spregovorilo rdeče jabolko, „daj ti meni svojega zdravja, saj kar žariš.“

„Kako naj ti ga dam? Saj veš, da se kaj takega še nikoli ni zgodilo, kar jabolka rastejo in mislim, da se tudi nikoli ne bo.“

„Prav imaš. Še zmeraj je gnilo jabolko okužilo zdravega.“

Odpri so se vrata in v živo klet je šinil svetel žarek. Francka je prišla po jabolka. Njena roka je vzela gnilo jabolko. Njena roka je dvignila tudi zdravo rumenkasto

jabolko, ga nežno obrisala z čisto cunj in postavila nazaj med sama zdrava jabolka.

„Juhuh!“ je zavriskalo rešeno jabolko, bolno pa molčalo zgoraj na kuhinjski mizi kraj lonca, v katerem bo Francka skuhala kompot.

Mama je ugasnila luč in odšla. Jaz pa sem dobro razumel tole povestico, čeprav je malo dolgočasna. Rajši berem tisto dolgo o dečku, ki na slonu Kariju jaha skozi pragozd v staro indijsko mesto, vendar sem vedel, da bom jutri po šoli šel takoj domov in ne z Milanom, ki je najslabši učenec v razredu in kolne. — Saj je res, da mi tale mama povestica ni posebno všeč, ampak gnilo jabolko nočem biti.

„Mama, kaj pa če sem že malo nagnil?“

„Nisi, dragi moj, debelo kožo imaš in

upam, da gnilobne glivice še niso prodrle skozi njo.“

„Mama, kaj so to gnilobne glivice?“

„Nocoj bova pogledala v prirodo, kaj so.“

„Mama, kajne, kako je dobro, da imam noge, kot jih zdravo jabolko ni imelo.“

„Dobro je.“

„Mama, kaj pa misli Milanova mama? Ali ve, da je Milan gnil, ker kolne in se laže?“

„Ve, ve pa tudi, da je z dečki čisto drugače kot z jabolki. Gnilega jabolka ne moreš več ozdraviti, če pa fantič postrga s sebe gnilobo, je lahko spet kot imenitno, zdravo rdeče jabolko.“

Kristina Brenkova

K o š č i c a

Mati je kupila sliv in jih hotela dati otrokom po južini. Ležale so na krožniku. Milček še nikoli ni jedel sliv, a zdele so se mu imenitne. Kar vleklo ga je k njim. Ves čas je hodil okrog njih. Ko nikogar ni bilo v sobi, se ni mogel več premagati. Zgrabil je eno in jo pojedel.

Pred južino je mati preštela slive in videla, da ene ni. Povedala je to očetu.

Pri južini je rekel oče: „Poslušajte, otroci! Ali ni eden izmed vas pojedel slivo?“

Vsi so rekli: „Ne.“

Nato pravi oče: „Če jo je kdo izmed vas pojedel, to sicer ni ravno lepo. Hudo pa je, da so v slivah koščice. In če kdo ne zna jesti sliv in pogoltni koščico, čez en dan lahko umre. Pa ravno tega se bojim.“

Milček je prebledel in rekel: „Ne, koščico sem vrgel skozi okno.“

Vsi so se zasmejali, Milček pa je zajokal.

Lev N. Tolstoj

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA —

no mnenje je: krivdo za žrtve in poraze iščimo v nepazljivosti in opuščenju vojaškega zavarovanja. Oprostite, zame, kot poklicnega vojaka, je poveljstvo bataljona, ki postavi enega ali dva stražarja v oddaljenosti za lučaj kamna od kontomana — slaboumno. Jasno je, da štirje člani štaba ne morejo biti vsi saboterji. Vojška, ki to vidi, pa mirno spi, je čreda ovac in ne vojakov. Saj se ne vojskujemo več s puščicami in meči, da bi lahko spuščali sovražnika v neposredno bližino.

Nemcem in belogardistom pa ne moremo predpisati, naj nas napadejo vedno le podnevi in naj pridejo po najbolj vidni in široki cesti, če mi napadamo predvsem ponoči in izkoriščamo vse možnosti ozemlja. Ne mislite, da podcenjujem starega partizana. Ta ve, kaj je boj. Toda po kapitulaciji Italije so pridrele k nam črede novincev, ki računajo, da bo vojne v treh mesecih konec. Tem je treba viliti strahu v kosti, spoštovanja, discipline. Ti nam kvarijo stare, dobre borbe.“

Hrast si je prižgal cigareto in se škodoželjno nasmehnil ter ironično ukruvil ustnice:

„Kaj mislite pomaga stražarju, ki zna Marxov kapital na pamet in pozna vse sklepe naših vodstev, če zaspi na straži? Prav enostavno je zaklan in zadavljen. Ali mitraljezec, ki pusti, da se mu zapraši ali zamrzne mitraljez? Ali puškar, ki strelja z merilom na daljavo sto metrov na cilje, ki so tristo metrov daleč. Vse to grmi, toda ne učinkuje. Nekateri naši ljudje, tudi v vodstvu, ki so jih polna usta revolucije, ne poznajo a in b v vojni znanosti. Za neuspehe pa krivijo izdajalce. Menda je Lenin dejal, da zadene zrno znanja bolj kot jekleno. Zato je smešno! Kako bomo prebojali bataljonski štab, ki komaj dve uri hoda od Rössenerjevega štaba mirno spi, zavarovan z eno stražo? Podcenjujemo sovražnika. Ne poznamo ga. SS-general bo za svoje mirno spanje žrtvoval ves bataljon, ne le štirinasedemdeset

mož, kolikor jih je padlo na Pokljuki. Nejmu gre za to, da nas nauči spoštovati, da ga ne bomo vznemirjali v njegovih štabnih poslih in potrebi po spanju in ga ne motili z nevarno prisotnostjo večjih enot. Ni prave discipline. Naj spoštujejo vsaj naša navodila, če ne znajo misliti z lastno glavlo! Premalo smo stogi do negativnih pojavov v naših enotah. Polagoma se strinjam s Stalinom, ki je dejal, da kdor slabi, čeprav samo za las, železno disciplino, ta dejansko podpira sovražnika. Predlagam, da za vsak poraz ugotovimo krivdo in postrelimo bataljonski štab ali vsaj odgovornega vodjo. Potem bo kmalu bolje. Pri nas pa je tako: kdor napravi neumnost, ga zamenjajo, čez nekaj časa pa ima spet položaj in dela novo škodo. Politično prepričanje je nujno in važno. Toda v primerjavi s potrebo vojnega znanja le vzporedna naloga. Nemci so nam postavili nož na grlo, zato dobro vemo, zakaj se borimo. Toda treba je vedeti, kako se bomo borili, da bomo imeli čim manj žrtv. Zato v interesu vseh predlagam, da brez pomislekov in neusmiljeno postrelimo vse, ki slabijo naše vrste.

Dule, Blisk in Metod so se med njegovim govorjenjem večkrat spogledali, Lazar pa je sledil majorjevimi mislimi hladno in povsem miren. V majorjevi logiki je bilo zrno resnice, ki se ji ni dalo oporekati. Hrast, ki je videl, da s presenečenjem spremljajo njegove ugotovitve, čeprav so jih prav tako poznali kot on, se je spomnil, da je še nekaj, kar bi govorilo v njegov prid, zato je dodal:

„Pravijo, da streljajo komandnemu kadru v hrbet. Ne pustimo ustvariti lažne psihoze. Zakaj padajo naši komandanti, resnično hrabri ljudje? Zato, ker so povsod prvi in najbolj izpostavljeni uničenju. Vojna stroka ni delo na tekočem traku, kjer se priučiš v osmih dneh. In še nekaj o primitivni hrabrosti. Mnogo naših je, ki se izpostavljajo brez potrebe. Jemljejo mitraljeze borce in sami streljajo. Cel

stoj, ko vsak kaplar ve, da se nič ne zadene. V pozicijskih bojih stojte razkazujejo svojo hrabrost po položajih, kot bi imeli oklepe. Tako izgublamo najboljše, nadomestijo pa jih slabši. Premalo se prepričamo, kaj postavljamo na položaje. Nemci vedo, kakšne ljudi imajo za vojaško vodstvo. Smešno bi bilo, če bi izkušenega brivca silil, naj nam popravi avion,“ je skušal Hrast ironizirati kadrovske prakso, vendar je po obrazih sodeč opazil, da je šel predaleč. Komisar Metod mu je vpadel v besedo. Poznal je Hrastovo podcenjevanje nešolanih ljudi in nenehno povečevanje akademskega vojnega znanja.

„Poslušaj, Hrast! Mi smo ljudska vojska, v kateri včasih tudi brivec popravi avion, čeprav jih nimamo. To pa zato, ker ni mehanikov. Pri Nemcih pa pleskar po činu kaplar, vodi državo in generalštab. In še celemu svetu hoče gospodovati.“

Vsi so se zasmejali, tudi Hrast, ki je hotel popraviti neroden vtis in je pritrdil:

„Prav imaš, Metod! Zato jih jemlje hudič. Pred Moskvo so izgubili, pred Stalingradom in bodo tudi pred Berlinom.“ Lazar, ki je takoj zasutlil, kam meri Hrast in mu je bilo prav tako zoprno samopovečevanje, je takoj podprl komisarja:

„Majorjeva domneva diši po preračunljivosti. Očitke te vrste sem že slišal od različnih ljudi, ki jih večkrat ponavljajo. Vojne ne morete voditi, dokler nimate na razpolago dovolj izšolanih kadrov in orožja. Mi smo pa to dogmo postavili na glavo. Goloroki smo začeli spopad, orožje trgamo okupatorju iz rok, naši kadri rastejo v boju in se na napakah uče. Zato ne moremo postopati strogo, če ljudje ne znajo še vsega, česar so se nekateri dolga leta učili po šolah in akademijah. Jaz sem za to, da ljudi naučimo bojevati se in da vzpostavimo zavestno disciplino, ki ne bo temeljila na strahu. Mi smo tisti, ki smo odkrili nove

Slovenska narodna pripovedka

OZN NIHA MED AMERIKO IN EVROPO

Že večkrat je bilo slišati zahteve po preselitvi sedeža Združenih narodov iz New Yorka v Evropo. Take zahteve so se navadno pojavljale v zvezi z izpadli, ki so jim v Ameriki izpostavljeni drugopoliti predstavniki, zlasti diplomati afriških dežel. Pa tudi sicer je prak-

sa pokazala, da New York ni edino središče, primerno za sedež Združenih narodov. Posebno Ženeva se močno trudi, da bi zmaga-la v tekmi z New Yorkom. In poročilo za leto 1969 se nedvomno nagiba v korist Ženeve: samo lani se je namreč v raznih objektih

Ženeve zvrstilo več kot 4000 sej raznih odborov glavne skupščine OZN ter komitejev in posebnih odborov svetovne organizacije. Tako je bilo tudi statistično možno dokazati premik delovnega težišča OZN iz New Yorka v Evropo.

Ženeva je že zdaj gostiteljica raznih organov OZN ter kakih 300 drugih mednarodnih organizacij. Pri tem pa je treba upoštevati, da Švica sploh ni članica OZN, vendar hoče — kakor zagotavljajo v švicarskih krogih — zdaj in takoj storiti vse, kar je v njeni moči, da bi olajšala delo tistim organizacijam, ki se borijo proti revščini, lakoti in vojni na svetu.

ZANIMIVOSTI

- Največji botanični vrt je Kew Gardens v okolici Londona. Uredili so ga za angleško kraljevo družino leta 1759, kraljica Viktorija pa ga je pozneje odprla za javnost. Obsega 110 hektarov zemlje in ima zasejanih okoli 24.000 rastlin z vsoga sveta.
- V Venezueli živi indijansko plemo, pri katerem je tašči strogo prepovedano spregovoriti z zetom tudi najmanjšo besedico. Če že prideta skupaj, se morata uvesti drug proti drugemu s hrbtom in se najnujnejše pogovoriti s posredništvom tretjega.

Spričo teh ugotovitev domnevajo, da je tudi preselitev glavnega političnega organa Združenih narodov, to je glavne skupščine, v Švico v mejah možnosti in da je cela verjetna. Razprave o takem prenosu potekajo za strogo zaprtimi vrati in v najboljšem slogu tajne diplomacije. Tako zagovorniki kot tudi nasprotniki te zamisli se namreč igrajo z eksplozivno materijo.

Visok ameriški predstavnik je menil, da bi preselitev glavne skupščine iz New Yorka v Ženevo povzročila „finančno anemijo“ svetovne organizacije. Opozoril je, da prispevek Amerike v skupni proračun OZN obsega 30 do 50 odstotkov; ameriški kongres, ki že sam po sebi ni posebno naklonjen OZN, v prihodnje ne bi več sprejemal takšnih obveznosti, če bi glavni sedež svetovne organizacije res preselili iz New Yorka.

Druga borbeno črta nasprotnikov porasta ženevske moči je v 38. nadstropju palače svetovne organizacije v New Yorku. Glavni tajnik in nekateri njegovi vodilni sodelavci so za to, da bi svetovna organizacija ohranila svoj sedež v New Yorku. Ženeva velja za kraj posebnih organizacij Združenih narodov; tam sedijo in delujejo „mogočnejši“, ki odločajo o mednarodnem delovnem uradu, o svetovni zdravstveni organizaciji, o stalni svetovni konferenci za trgovino in razvoj, o svetovni centrali za komunikacije in podobnem. V njihovih rokah je že zdaj nezasiščena oblast. Politične odločitve sprejemajo teoretično sicer še vedno v New Yorku, toda denar, ki vsako leto priteka po specializiranih organizacijah in multilateralnih ustanovah v dežele v razvoju, teče skozi roke teh „knezov“.

Doslej so se glavni tajnik svetovne organizacije in ženevski „knezi“ izogibali drug drugega z diplomatsko spretnostjo. U Tant in nekateri njegovi sodelavci se bojijo, da bi prenos delovnega težišča OZN v Ženevo povzročil naglo erozijo njihove konstitucionalno prioritete vloge v neverjetno kompleksni politiki Združenih narodov. Bojazen je upravičena. Javnost se vedno manj zanima za politične hierarhije, debate v varnostnem svetu in propagandne spopade v glavni skupščini, zato pa vedno bolj za boj posebnih organizacij in multilateralnih ustanov

proti morilski zaostalosti mnogih predelov sveta.

Zakaj se hoče večina „revnih“ delegacij preseliti v Ženevo, je znano. Obarvanim ljudem New York ne ugaja. Tudi ameriški vpliv, ki z lokalnimi časniki in televizijo spreminja potek pogajanj, nenehno pozroča nezaupanje in vznemirjenje. Ne nazadnje je mogoče v Ženevi živeti bolj preprosto in ceneje, to pa je argument, ki je za majhne in srednje delegacije včasih skoraj življenjskega pomena.

Na tako preselitev pa se pripravlja tudi Ženeva sama. Z državnimi sredstvi gradijo v Ženevi, kjer je že zdaj cela vrsta primerih lokacij, še dvojne ogromnih poslopij. Palača narodov bo dobila priključek s šestimi velikimi sejnimi dvoranami, v neposredni bližini pa gradijo mednarodni kongresni center, ki bo opremljen z najmodernejšimi elektronskimi kongresnimi inštalacijami. Oba objekta naj bi bila dograjena že do začetka leta 1972.

Dvojezičen pouk za Eskime

Eskimskim otrokom, ki obiskujejo oddaljene šole na pustih področjih največje ameriške države Aljaske, je začetek novega šolskega leta prinesel važno novost. Odslej bodo mali Eskimi v prvih razredih osnovne šole deležni pouka v lastnem jeziku, kajti novi učni program predvideva dvojezičnost.

Aljaska, najobsežnejša država ZDA, se je pridružila Združenim državam Amerike leta 1959. Eskimi in Indijanci predstavljajo 15 % prebivalstva, vendar je bilo določeno, da bo ves pouk od otroškega vrtca do zaključka šole potekal samo v angleškem jeziku. Toda za male Eskime je angleščina tuj jezik. In tako je prišlo do številnih emocionalnih pretresov med otroci izvenmestnih šol. Njihov materin jezik je zelo podoben jeziku sibirskih domorodcev. Ta jezik uporabljajo na področjih med Norton Soundom in Bristoliskim zalivom na zahodni Aljaski.

Državne šole v Bethelu in šole, ki jih vodi zvezni urad za Indijance, so zdaj vključene v program pouka otrok v njihovem lastnem jeziku. V zadnjih letih so strokovnjaki uvideli, da je nesmiselno poučevati male Eskime po angleških učnih knjigah. Po presoji strokovnjakov je bilo zelo zgrešeno siliti te otroke, da obrnejo hrbet lastni kulturi in lastnemu jeziku. To ni med njimi ustvarjalo le čuša manjvrednosti, temveč je tudi mrtvilo njihovo željo, da bi nadaljevali šolanje.

Novi učni program v materinem eskimskem jeziku pa je seveda prinesel tudi določene težave. Predvsem nimajo učnih knjig v eskimskih jezikih. Vendar imajo Eskimi razvito in natančno izdelano slovnico in slovarje, ki lahko izražajo nekatere odtenke, ki so v angleščini nedostopni. Jezikovni oddelek univerze na Aljaski intenzivno dela za standardizacijo domačega pisanega jezika ob uporabljanju angleške standardne abecede, izpopolnjene z nekaterimi posebnimi črkami.

Pozaba v kozarcu pijače

Knjiga „Ameriške piske navade“, ki jo je izdal Rutgersov zavod za proučevanje alkoholizma v New Brunswicku, opisuje podobo ameriškega pivca, ki se brčkone le malo razlikuje od alkoholikov v drugih deželah. V knjigi so ugotovitve raziskave, za katero je dala zvezna vlada 400.000 dolarjev. Sestavili so jo profesorja sociologije Don Calahan in Ira Cisin na washingtonski univerzi ter asistentka Helen Crossley.

V knjigi zbrane ugotovitve temeljijo na anketi, ki je zajela 2746 moških in žensk, starih nad 21 let. Med le-timi je 32 odstotkov abstinentov; nadaljnjih 15 odstotkov pije alkohol v tej ali oni obliki več kot enkrat letno, vendar redkeje kot nekrat na mesec. Potem je 28 odstotkov lahkih pivcev, ki vsaj enkrat na mesec popijejo majhno količino visokoodstotnega alkohola. — Sledi jim 13 odstot-

kov zmernih pivcev, ki zvrnejo večkrat na mesec do dva kozarca žgane pijače dnevno. Močni pivci, ki jih je 12 odstotkov, si privoščijo pet ali več kozarčkov vsak dan ali vsaj enkrat tedensko.

Prebivalci ZDA so potomci priseljencev raznih narodnosti. Američani italijanskega rodu imajo razmeroma najmanj abstinentov, in sicer devet odstotkov. Prebivalci po rodu iz Rusije, Poljske in iz baltičskih dežel so s 14 odstotki abstinentov na drugem mestu. Največ pivcev iz navade je med moškimi, katerih očetje so prišli iz Irskega, in sicer 93 odstotkov. Približno tretjina vseh sinov irskih očetov sodi med močne pivce (31 odstotkov). Med verskimi skupnostmi imajo najmanj abstinentov Židje, episkopalisti (veja anglikanske cerkve) in katoličani.

Razmeroma največ pivcev je med samci do 50 let, ki živijo v predmestju, imajo visoko izobrazbo ter delajo v svobodnih poklicih ali pa kot uradniki, največ abstinentov pa je med kmeti in delavci. Čeprav ljudje z nižjimi dohodki popijejo količinsko manj alkohola kakor tisti z visokimi prejemki, prihaja iz njihovih vrst višji odstotek kroničnih alkoholikov.

Zakaj ljudje pijejo? Približno 29 odstotkov uživalcev alkoholnih pijač trdi, da pijejo za sprostitev in da bi pozabili skrbi. Nad polovico vprašanih je izjavilo, da jim je okus alkoholnih pijač všeč. Dobre tri četrtine tistih, ki pijejo, je prepričanih, da ima alkohol več slabih kakor dobrih učinkov, čeprav se jim lastna vdanost pijači ne zdi problem. Skoraj 70 odstotkov abstinentov navaja zdravstvene razloge za svoj odnos do alkohola.

Pitje je po mnenju mnogih znanstvenikov pricuena navada, pogojena bolj z vplivom okolja kakor z duševnimi razlogi. To pomeni, da so najhujši pivci med tistimi ljudmi, v katerih rojstni hiši je bila pijača pogosto na mizi. Če takšen pivce odkrije, da alkohol preganja nezadovoljstvo, postane pitje zanj prijetno doživetje, pri tem pa kakor da se ne zaveda, da potrebuje njegovo telo čedalje več alkohola za tisti občutek zadovoljstva. Duševni problemi so redkokdaj edini vzrok močnega pitja. Če sovpadajo z navado, je posledica alkoholizem.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

načine boja v nemogočih razmerah. Za nas bi bilo tragično, če ne bi dojel novega, ko naše metode ostane. Strinjam se z Duletom. Ne dajmo se presenetiti Nemcem. Nisem pa za to, da bi svoje streljale brez vsake potrebe. Zaupajmo ljudem, toda pomislimo komu in iščimo izdajalce. Nič nam ne pomaga, če tarnamo, da so ljudje slabi, nesposobni in neodgovorni. Naučimo jih. Osvobajamo jih predsodkov. Sem za to, da gledamo na stvari brez naočnikov. Tudi tako razgajene, kot je nakazal major Hrast. V tem soglašam z njim. Toda ukrepali bomo drugače, ker ne maram, da bi zvečer podirali to, kar smo čez dan zgradili.”

„Tudi jaz sem tega mnenja,” je pritrdil Dule. „Bilo bi nesmiselno, če bi zavaljo nekaj bleščočih zmag postali slepi in gluhi, sedaj pa histerični zavoljo nekaj porazov. Za javnost bi bilo najlažje postreliti nekaj ljudi, ki so zagrešili določene napake in jim naprtili vso odgovornost, ki zadeva nas vse, slehernega borca in člana divizijskega štaba. Zamislimo se in poiščimo najboljšo možnost!”

„Tudi jaz tako menim,” je pritrdil Metod. „Imamo še dovolj predanih in sposobnih ljudi, delavcev, kmetov, ki vedo, kam gre revolucija in jih prav nič ne moti trušč, ko se podira staro, in niso prav nič domišljivi ob naših neuspehih. Jaz zaupam ljudem, ki se na napakah uče in se jih zavedajo.”

Hrast se je ob teh besedah čutil poraženega, obenem pa je bil zadovoljen, da je premaknil tezo razprave od izdajalcev na drugačne probleme.

Blisku je zaigralo srce, ko je videl majorja v zadregi. Tudi on je bil proti metodam nasilja in uveljavljanju avtoritete s cevjo, katere so se nekateri, v dobri veri, da delajo prav, posluževali. Žal mu je bilo, da ni bilo Pemca, ki je večkrat spravil Hrasta v zagato.

Dule je odkašljajal, potem pa je v Hrastovo nezadovoljstvo začel razgovor o železnikih in spodbudil Bliska, da

bi povedal svoja opažanja.

Blisk se je zastimel čez mizo, pokrito s specialkami, mimo svinčnika v Hrastovi roki, in Duletovih rok, ki so se poigravale s kompasom, v okno, zamreženo z železnimi križi in kratko povedal svoje mnenje.

„Napad divizije je bil izdan v celoti. Vsa presenečenja so bila onemogočena. Sovražnik je bil povsod pripravljen. Akcija je bila izdana tik pred napadom. Od Toma sem izvedel, da so se dan pred napadom na divizijo Nemci po postojankah obnašali tako, kot bi bili na dopustu. Izdal je nekdo, ki je poznal celotni plan.”

Blisk je sklenil roke, stisnil ustnice in mislil še nekaj reči, pa si je premislil.

„To je dobra misel,” mu je segel v besedo Hrast in poprijel: „Popolnoma točno. Neverjetna možnost za iskanje krivca. Gotovo je izdal nekdo, ki je imel priložnost zadnji dan pred napadom oddaljiti se od enote. Mi drug za drugega vemo, kje smo bili in kaj smo delali. Za obveščevalce pa ne vemo. Ne sumim nikogar, toda samo za primer: kaj vemo o tem Poljaku? To, kar nam je sam povedal, in nič več. Drzno se suče okoli postojank in prinesel je koristne podatke, na osnovi katerih sem sam izdal operativne plane za napad. Kako jih je dobil, ne vemo. Tudi kod je hodil dan pred napadom, ne vemo. Pravzaprav vemo, da je odšel v dolino.”

Lazar in Dule sta prisluhnila mirnemu in treznemu tonu Hrastovih besed, Blisku pa je rdečica zalila obraz in oči so se mu jezno zablistale. Neusmiljeno jasno je dejal:

„Za Poljaka dam roko v ogenj.”

V sencih ga je boleče stisnilo, ko je uzrl prežeče oči, v njegovem srcu pa je vzvaloval prezir, ko je na majorjevem lisičje zvitem obrazu zaigral pomilovalen smehljaj in je rekel prizanesljivo kakor oče nedoletnemu otroku:

„To je prenačljiva izjava za obveščevalca, tovariš

Blisk. Ponavljam: ne sumim nikogar, toda,” je pomolčal in zmagovalno dodal: „roke v ogenj jaz ne dam za nikogar.”

„Ali tudi zase ne, tovariš major?” ga je usekal Blisk nenadoma in predrzno, da je Hrasta iztiril; v sobi je zavladala tišina in nenadna napetost.

Oglasil se je Metod:

„Ne razgovarjajmo se v tem tonu! To ne bo pripeljalo nikamor drugam kot v začarani krog. Ne bodimo podobni psu, ki lovi svoj rep!”

Medtem si je Hrast opomogel od presenečenja spričo Bliskove nesramnosti, kot je imenoval njegov izzivalni pogum, se dobrovoljno, glasno zasmejal in odgovoril na pol v šali, kar ni popravilo vtisa, da je bil iznenaden:

„Ta je pa dobra, Blisk. Zdaj se razgovarjamo o drugih. V revoluciji nam ni dano, da bi vsak sebe sodil. Eno je stvar vesli, drugo pa je stvar zaupanja. Nisi me dobro razumel. Poljaka sem dal za primer samo zato, ker nisem spomnil drugega. Prosim te, da mi oprostiš, ker mi ni prišlo na misel, da sta vidva prijatelja.” Njegov glas je bil ciničen in s težavo je potlačil odpor do predrzneža, ki ga jn sovražno motril.

Po majorjevem ugovoru je razgovor zastal. Dule je gledal Hrasta, ki se je obdal z rahlo užaljenostjo. Nekaj je doumel v bežnem dvoboju med Bliskom in majorjem. Namršil je čelo, da bi prikril vznemirjenje, ker je njegova rahla slutnja, da morda Hrast ni njihov, zagorela kot lastno spoznanje. Včasih se zgodi, da zaslužiš v hipu resnico, ki je bila dolgo prikrita. To spoznanje ga je navedlo s strahom in upanjem. Razgovor je dosegel namen. Treba je bilo obremeniti Hrastovo samozavest in ga s strahom, da ga proučujejo, ohromiti vse dolelej, dokler ne bodo proti vsej mreži pripravili učinkovitih ukrepov.

(Dalje v prihodnji številki)

JOSEF MÜHLBERGER

GROBAR

Polkovnika je presenetil konec v Rostocku. Še vedno bi mislil, da je to nemogoče, če ga ne bi prisilili, da je začel verjeti. Mesto so s treh strani obkolili Rusi.

Polkovnik je bil v Franciji, Italiji, Rusiji, na Balkanu — kje vse je bil! Zato je zdaj le težko verjel, da ni več polkovnik in da mu je od vseh dežel, kjer je zmagoval, ostala le še bedna kasarna v Nemčiji, kjer bi ga lahko vsak trenutek ustrelili ali pa odpeljali v ujetništvo. Moral se je odločiti. Edina misel mu je bila: ne v ujetništvo. Hlačne žepe si je nabasal z ročnimi urami, žepe plašča z municijo, vzel je oržje in se odpravil. Prebil se je. Nato je odvrnil orožje in municijo, ure je še imel in prav tako uniformo nemškega polkovnika. Nekoč je bil ponosen nanjo, zdaj pa se je moral čimprej rešiti. Pred Buchholzom je odšel k kmetu in hotel zamenjati uniformo za civilno obleko. Kmet pa pred polkovnikom ni pokazal nikakega strahu, skomignil je z rameni in rekel: "Civilne obleke so danes redkost. Uniforme pa še za delo na polju ne bi maral obleči." Polkovnik je položil na mizo uro. Kmet jo je pogledal in rekel: "Ukradena. Toda za suknič bo zadostovala." Tedaj je polkovnik privlekel na dan še drugo uro in jo vrgel na mizo ter dobil zanj hlače.

Kmet je hotel uniformo zažgati. Spoštovanja do uniforme torej ni bilo več. Dobro. Zdaj se je bilo treba prebiti do doma. Toda to je bilo daleč; majhno mesto na jugu. Tu pa je bil skrajni sever.

Polkovnik je hotel prenočiti pri kmetu, vendar ta tega ni pustil; bilo je prenevarno.

Ko se je zmrčilo, je odšel polkovnik na pokopališče, stopil k svežemu grobu, vzel z groba venec in poiskal gozd. Tam je legel spat. Bila je mrzla noč in polkovnik se je moral pokriti z mrljskim vencem iz smrečja, v katerega so bili zatak-njeni nageljni.

Dobro je bilo, da je imel venec. Druga dne opoldne je srečal prve Angleže. Ti pa se sploh niso ozi-

Drago Ketiš

poslednje besede

Nekoč bo prišel dan
v katerega se bodo iztekli vsi dnevi

na premicah kozmosa,
ko bodo izgubljeni atomi
ponovno našli svoj tir.
Takrat bom narahlo,
prav narahlo potrkal na tvoje okno:

Mnogo sem ljubil,
ljubil brez vsakih besedi!

rali na moža z vencem, ki je šel proti sosednji vasi.

Tako je šlo nekaj dni. Polkovnik je bil neprenehoma na poti k pogrebu in je stalno nosil s seboj mrlvaški venec. Ko se je ta posušil, ga je zamenjal z novim, lažjim, narejenim iz papirnatih rož. Ta pa se je že po nekaj dneh pokvaril, ker je deževalo in polkovnik je moral najti novega.

Tudi polkovnik je začel propadati. Dolga pot, spanje na prostem, slaba hrana, ki jo je izberačil za ure... Nekemu kmetu je moral pustiti uro, ne da bi bil za to kaj dobil, saj mu je kmet zagrozil, da bo drugače poklical Angleže. Toda mrlvaških vencev je bilo dovolj. Povsod so bili sveži grobovi.

Ko je nekega dne prišel na pokopališče, da bi stari venec zamenjal za novega, je bil tam ravno pogreb. Moral je torej ostati in položiti svoj venec zraven ostalih. Potem pa so ga povabili na zakusko. Tedaj se je po dolgem času spet do silega najedel.

Drugič je srečal ameriški avto. Vendar avto ni odpeljal dalje, temveč se je ustavil. Voznik ga je nagovoril: "Halo! Kaj še vedno nisi tam?"

"Kje?"

"Na pogrebu."

"Kako?"

"Videl sem te že pred štirimi dnevi."

"Mene? No da, vlaki še vedno ne vozijo."

"Ampak da moraš že spet na pogreb! Žalostno!"

"Kako?"

"Pred štirimi dnevi si imel drug venec."

"Saj sem že tam. Saj se že vidi vas."

"Well. Daj mi eno tvojih ur."

"Ur?"

"Da, ur, ki jih zamenjuješ za hrano." Polkovnik je moral torej dati uro. Mislil si je: premagati so nas in nam vsiljujejo svojo kulturo, pa nimajo niti dobrih ur. Kot je že izvedel, so Amerikanci strašno radi zbirali ure in so se jih veselili kot otroci. Ameriški voznik si je zapel uro in rekel: "Okay! Vstopi!" Nato je polkovnika odpeljal.

Peljala sta se precej daleč in nato je polkovnik smel vzeti svoj venec in izstopiti. Tako je prišel lep kos poti proti jugu. To je bilo dobro, kajti za žepi plašča so se sedaj izpraznili tudi njegovi hlačni žepi. Z ameriškim voznikom sem jo dobro izvozil, si je mislil polkovnik. Humor je le še nekaj vreden. Toda sam ga ni več imel. Naprej je šlo kot prej, vedno z vencem, enkrat na levi in enkrat na desni rami, od pokopališča do pokopališča. Venec je postajal vedno težji,

želodec vedno lažji, noge vedno bolj utrujene, vse je šlo slabše, čim bolj se je polkovnik bližal domu. Od Baltika pa do vznožja Alp je nosil svoj venec po celi Nemčiji in vedno mislil le na pokopališča in grobove, kot da v Nemčiji drugega ne bi bilo več. Polkovnik tudi ni bil več, prav nič ni bil, morda le še grobar. Venec se je skoraj zrasel z njim, ni več mogel biti brez njega in ga tudi ni mogel vreči stran, ko je prišel v okolico, kjer so ga ljudje že poznali. Tako je prišel z vencem, ki mu je rešil življenje in ohranil svobodo, končno domov. Njegova žena ni mogla še bolj prebledeti, kot je že bila. Gledala je moža pred seboj, otovorjenega z mrlvaškim vencem.

"Eno leto!" je zajecjajala.

Da, eno leto se nista videla. Toda zdelo se je, da je minilo pet let; tako se je polkovnik poslaral. In prav tako njegova žena, ki je ostala žena vojaka, nikoli ni bila prava oficirjeva žena. Toda takrat, ko je postal polkovnik, to niti ni bilo važno. Zdaj pa še toliko manj.

"Hočeš najprej kaj pojesti?"

"Kako najprej?" je vprašal polkovnik. "Seveda sem lačen. Po taki poti!"

"Seveda. Venec lahko pozneje odneseva na pokopališče. Odleglo mi je, da si že zvedel in da mi ni treba praviti." Zakrila si je obraz in zajokala. "Toda jaz nisem kriva. Res ne. Bila sem v hiši. Horst se je igral na vrtu, ko so prileteli. To je bilo malo pred njegovim pelim rojstnim dnevom. Tretjega maja. Bil je takoj mrtev."

"Svinjel!" je zavpil polkovnik, kot da bi bil še zmeraj v kasarni. "Da ob koncu streljajo na civiliste! Nizkolno! Gangsterji!"

Polkovnik je pozabil, da je sam dolgo streljal. Vstal je in prijel za venec.

"Ne bi hotel prej kaj pojesti?"

"Nisem več lačen."

Odšla sta in polkovnik je zdaj, ko je bil na koncu poti, položil venec, ki ga je prenašal čez vso Nemčijo, na grob svojega otroka. Nekaj časa je stal tam, utrujen in propadel kot venec, ki ga je bil več dni vlačil s seboj. Potem se je poskušal vojaško zravnavati, vendar mu ni uspelo.

Njegova žena se je priklonila in uredila papirnate rože na vencu, ki so bile pomečkane in raztrgane. Položila je venec na sredo groba, a ga je čez nekaj časa spet polnila vsrnan. Tam so rasle vijolice, ki so kot modre otroške oči gledale v svet. Hotele so gledati sonce, zato jim venec iz papirnatih rož ni smel delati sence.

IZREKI

- Voda kamenje ogladi.
- Voda ni nikoli tako čista, da se ne bi skalila, pa tudi ne tako kalna, da se ne bi očistila.
- Voda veliko prinese, pa tudi veliko odnese.
- Voda vse opere, samo-te ne.
- Volk dlako premeni, a narave nikdar.
- Volk že ve, s čim si zobe iztrebi.
- V pogovorih leži zaklad modrosti preprostega moža.
- V premislekih bodi podo-ben polžu, v dejanju plici.
- Vreme nikogar ne čaka.

svečka z materinega groba

Nizko nad zemljo so ležali oblaki. Na gosto je pršilo iz njih. Svet je bil ves majhen in skrit v mokro sivino deževnega dne.

Marija je zavila iz vasi po potki, ki se je vzpenjala na breg proti pokopališču. Nikjer ni bilo videti človeka. Tudi vas spodaj je bila kakor izumrla. Mariji je bilo to prav. Nikogar ni želela srečati. Z nikomer se ni želela pogovoriti. Hotela je biti sama s svojimi mislimi. Sama z njo, ki jo je šla obiskat. Prav zaradi tega je tudi odklonila, da bi jo sin zapeljal z avtom, čeprav bi bilo to dosti bolj udobno. Potovala je rajši z vlakom, nato pa je stopala peš po mokri asfaltni cesti do kraja, kjer je njena mati našla zadnji dom.

Kakor utrinki so se nizale v njej misli na dogodke zadnjih let.

"Si že odpisala babici?" jo je vprašala hčerka tisti dan.

"Nisem še. Toda nocoj bom."

"Sedaj ti ni treba pisati," je rekla deklica. Marija se je ozrla v hčerkinе oči, ki so bile polne solz. Nato je vzela iz njenih rok rumenkasto ovojnico brzojavke. Na listu je bilo napisano:

— Mati danes umrla. —

Brala je znova in znova.

Nato je omahnila na divan v kuhinji.

"Ni res. Ni res! Ni res..." se je trgalo iz nje.

A vedela je, da je res. Takšna sporočila se ne pošiljajo za šalo.

Tisti dan so zazvonili Marijini materi v slovo domači farni zvonovi. Enako otožno, enako pretresljivo, kakor so peli zvonovi stotine in stotine kilometrov daleč Tam v tujem svetu, kjer je našla Marijina mati svoj mir.

Marija ni mogla na pogreb. Meji dveh držav sta jo ločili od materinega pogreba. In teden dni kasneje je prijel na svet Marijin najmlajši.

— Lepo smo jo spravili. Res je deževalo ves tisti teden, a vseeno je prišla k njenemu pogrebu množica ljudi. Prinesli so vencev in cvetja, da je grob kot en sam cvetoči vrt — ji je sporočil brat, njen najstarejši.

Marija je tedaj priprla oči. Bila je žalostna. Niti en sam cvet, ki bi bil njen, ni ležal na materinem grobu...

— Na materin grob sem postavil spomenik. Vse je, kakor mora biti — je pisal drugič.

— Bili smo na materinem grobu. Okrasili smo ga in prižgali sveče — je sporočila bratova žena. Minevalo je leto za letom. In vsako leto so prihajala po dnevu mrtvih enaka sporočila.

Da, na grob je hodil brat. Hodila je njegova žena. Pozneje so ročice vnučkov polagale tja cvetje. Le ona, Marija ni mogla iti, kajti meje dveh držav so bile vmes. Velike daljave, dolga pot, stroški.

A leto za letom je hrepenela, da nekoč tudi ona poklekne h grobu in izjoče ob njem svoje tihe solze. Nato je prišel tisti dan.

Odprla je težka, iz železnih čipk spletena vrata pokopališča.

Veter je šel skozi veje mogočnih dreves in velike kaplje so kakor težke solze padale na grobove.

Marija je obstala med grobovi. Ni vedela kam naj se obrne. Pozabila je vprašati, kje pravzaprav leži materin grob.

Stopala je od groba do groba in prebirala napise. Pokopališče ni bilo veliko. Bilo je pač navadno vaško pokopališče. Lahko bi rekla, da je prav takšno, kakor prenekatero pokopališče v domovini. Le tuji napisi in tuja imena na mrzlih kamnih so pričali, da je daleč, daleč od doma.

"Jo, mama! Kam te je vrglo življenje? Kje si našla svoj poslednji mir! Kako zelo si želela še enkrat domov, a ti ni bilo dano..." je mislila med iskanjem.

Kam vse vrže življenje ljudi, je mislila, ko je na nekem spomeniku našla ime moža, ki je bil rojen v Poljski, a pokopan tu, v tujem svetu. In začudila se je, ko je na nekem kamnu prebrala ime Hrvatice, ki jo še čisto mlado pokriva tuja zemlja.

Nekoliko se je zamotila s prebiranjem imen in iskanjem. Nena-doma ji je val krevi zalil sence. Zajel jo je občutek brezčasnosti.

Našla je mater. Našla je njen grob.

Skrit ob nekem grmu je ležal tam ves tih in samotni. Siv marmor je nosil Mariji tako znano ime. Zgrudila se je na kolena. Hotela je moliti. Ni mogla.

"Mama, mama, mama," je šepetala brezglasno in s suhimi očmi strmela v popke razcvetajočih se vrtnic. Ne da bi vedela kdaj, so ji stekle solze po licih.

"Ali čutiš, da sem tu, mama. ali čutiš?" so se prelivale misli v njej.

Vzela je iz torbice voščenko in jo prižgala. Postavila jo je pod grm, da je bil plamenček zaščiten pred vetrom in dežjem.

Se in še se je pogovarjala z njo, ki je bila takoj, a vendarle tako brezmejno daleč proč. Končno je prišel v Marijo nerazumljivo mir. Zavedla se je, da ne more nič spremeniti in bo za vse veke ostalo vse tako, kakor je.

Zajela je pest zemlje z materinega groba in jo spravila v torbico. Vrečko z zemljo bo ponesla domov. Zmešala jo bo z domačo zemljo in vanjo bo vsadila rožo, materi v spomin.

Nato je prelomila svečo na dvojce. Konec, ki je ves čas gorel, je dala v torbico. Ostanek je vtaknila nazaj v zemljo in ga zopet prižgala.

Vstala je in z dolгим pogledom še enkrat objela kamen in ime na njem, razcvetajoče se popke vrtnic, grm in plamen sveče pod njim. Za vedno, za vse čase se bo ta pogled vtisnil v njej.

"Zbogom, ljubljena moja. Zbogom, zbogom," je šepetala.

Počasi je odšla v meglo in dež.

Previdno je nosila torbico v roki, kakor da nosi v njej zaklad. Sicer pa, saj ga tudi jel.

Vedela je, da se bo pelargonija v zemlji, ki jo nese s seboj, hitro ukoreninila. In vedela je, da bo na večer Dneva mrtvih prižgala svečo, ki je gorela na materinem grobu.

Tedaj ji bo, kakor da je mati zopet čisto blizu nje.

DOMISLICE

● Dve leti potrebujemo, da se naučimo govoriti, petdeset, da se naučimo molčati.

(E. Hemingway)

● Pravilno živimo, če se ne kesamo za včeraj in nimamo strahu pred jutri.

(J. Debu-Bridel)

● Lomilci src lomijo navadno le že počena srca.

(Maleen Pacha)

● Darovati se pravi — dati drugemu tisto, kar bi radi sami obdržali.

(Selma Lagerlöf)

● Najvažnejša življenjska resnica: vsako zlo zmanjšati na pol, vsako dobro podvojiti.

(Halldor Laxness)

● Najnevarnejši ljudje so razočarani idealisti.

(Halldor Laxness)

● Huje je ne razumeti kot ne vedeti.

(R. Oppenheimer)

● Kdor veliko premišlja o posledicah, ne bo nikoli ukrepal.

(G. Bidault)

● Neumne misli se vrtijo vsakemu po glavi, toda pametni jih zamolčijo.

(Wilhelm Busch)

Športni vestnik

SVETOVNO PRVENSTVO V FORMULI I KONČANO

Letošnja sezona velikih avtomobilskih dirk se je minulo nedeljo končala v Mehiki. Trinajsta in zadnja dirka za svetovno prvenstvo v formuli I se je končala v Mexico City z dvojno zmago ferrarija. Pred 250 tisoč gledalci je drugouvršeni v letošnjem svetovnem prvenstvu Jackie Ickx poskrbel za nov ferrarijev trijumf, Regazzonijevu drugo mesto pa podčrtuje premoč italijanskih bolidov v letošnjih dirkah za svetovno prvenstvo. Za avstrijska dirkača Jochena Rindta bi dirka v Mehiki pomenila vrhunec njegove kariere. Po zadnji dirki svetovnega prvenstva je pokojni Rindt postal svetovni avtomobilski prvak, ki je ta naziv neuradno imel že po osmih dirkah. V trinajstih dirkah za „Velike nagrade“ je Jochen Rindt dosegel 45 točk. Drugo mesto zaseda v uradni uvrstitvi po zmagi v Mehiki Belgijec Jackie Ickx, ki je v letošnji sezoni trikrat posegel po prvem mestu in ki je z Regazzonijem trikrat poskrbel za dvojno zmago ferrarija.

Avtomobilska dirka za „Veliko nagrado Mehike“ je kot zadnja za svetovno prvenstvo bila vrhunec avtomobilskega športa. Fanatični gledalci so oblekali dirkalno stezo, da so morali start preložiti za 75 minut. Kar se je dogajalo po Ickxovi zmagi, pa meji na skrajno lahkomišelnost gledalcev: tisoči so prečkali dirkalno stezo, medtem ko so se ostali dirkači še borili za častna mesta. Da ni prišlo do smrtnih žrtev, je treba pripisati prispevnosti dirkačev.

Smolo je imel Jack Brabham, ki je izpadel zaradi poškodbe že predčasno iz dirke; od aktivnega športnega dejanja se je hotel posloviti z uvrstitvijo med najboljše. Tretje mesto v Mehiki za Ickxom in Regazzonijem je zasedel Novozelandski Denis Hulme pred Chris Amonom (Nova Zelandija) in Francozom Jean Pierreom Beltoisom.

Po trinajsti in zadnji avtomobilski dirki za svetovno prvenstvo v formuli I se lestvica izpred zadnje dirke skoraj ni spremenila. Prvo mesto zaseda pokojni Avstrijec Jochen Rindt s 45 točkami pred Belgijcem Jackie Ickxom (40) in Švicarjem Regazzonijem, ki je zbral 33 točk. Od 4. do 7. mesta so po vrsti Hulme (27), Brabham in Stewart (25), Rodriguez in Amon (23 točk). Zanemljivo je, da je letošnji drugouvršeni Ickx leto poprej v avtomobilski sezoni 1969 prav tako zasedel drugo mesto. Senzacionalno pa je tretje mesto Claya Regazzonija iz Švice, ki je prvič nastopil v dirkah za svetovno prvenstvo v formuli I.

DROBNE VESTI

Avstrijski avtomobilski dirkač Dieter Quester, ki je pred kratkim slovel zaradi zmage nad Ickxom, je v Münchenu v dirki formuli II ponovno osvojil prvo mesto. Questerjevo BMW vozilo, ki mu je prineslo v letošnjih dirkah veliko uspeha, ne bo več zastopano na mednarodnih dirkah. S to odločitvijo je Quester nedvomno težko prizadet, saj si bo težko poiskal tako zanesljivega bolida. Drugo mesto za Avstrijcem je zasedel Brambilla.

Večkratni avstrijski hokejski prvak KAC iz Celovca je v tekmi za evropski pokal v Chamonixu premagal francoskega prvaka HC Chamonix z rezultatom 5:3 (3:2, 0:0, 2:1). V povratni tekmi ima KAC prednost dveh zadetkov, zato zanj pot v naslednje kolo evropskega pokalnega prvenstva ne bo preveč huda. Pri Celovčanih so se odlično vživeli mladi hokejisti, posebno Dreier in König, ki sta zablestela z zadetkom oz. dvema. Povratna tekma proti francoskemu prvaku bo 2. novembra v celovški Mestni hali.

Nad 10 tisoč gledalcev si je ogledalo letošnje mednarodno namiznoteniško prvenstvo, ki se je odvijalo minulo soboto, nedeljo in ponedeljek v dunajski mestni hali. V 33. namiznoteniškem prvenstvu so se pomerili najboljši evropski teniški igralci, med katerimi so Madžari želi največ uspeha. Prvo mesto so zasedli Madžari pred Nemčijo in Sovjetsko zvezo, ki je premagala Jugoslavijo v boju za tretje mesto. Avstrijski namiznoteniški igralci taki konkurenci niso bili kos.

Na svetovnem in evropskem prvenstvu v cikelobalu je avstrijska ekipa v Ostravi na Češkoslovaškem zasedla odlično šesto mesto. Zmagala je ekipa Češkoslovaške, v posameznem umetniškem delu pa je zmagal Nemec Eichin, medtem ko je Avstrijec Kalcher zasedel sedmo mesto.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 — 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00. — **Dnevne oddaje** (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutrarnja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutrarnja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 še vedno priljubljeno — 16.15 Zenska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

Sobota, 31. 10.: 5.05 Začetek dneva s pihalno godbo — 5.33 Ljudske viže — 6.57 Avstrijski teden — 7.55 Naš hišni vrt — 10.00 Lessing: Modrec Natan — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za zbiralec znamk — 14.20 Kjer prepevajo, tam ostanemo — 15.30 Po željah — 15.55 Nogometna tekma Avstrija : Italija — 17.40 Igralske anekdote — 18.00 Za delovno ženo — 18.40 Umetnostna in kulturna kritika — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Operetne melodije — 21.30 Portret v glasbi — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 1. 11.: 6.08 Igra na orgle — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 10.30 Radijska igra — 11.00 Dopoladni koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Po željah — 16.00 Princeza Krizantema, za otroke — 16.30 To je moj Dunaj — 17.05 Plesna glasba — 18.30 Koroški portret — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Govori deželni glavar Sima — 19.40 Deželni razgled — 20.10 Lovska sreča in nesreča — 21.30 Nekaj rahle glasbe.

Ponedeljek, 2. 11.: 5.05 Ljudske viže — 6.05 Jesenski zvoki — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Komorni koncert — 11.00 Minijolist v ljudski pesmi — 11.35 Ljudska glasba — 14.30 Knjižni kotiček — 14.45 Iz deželnega prosvetnega programa — 15.00 Iz štajerskega glasbenega življenja — 17.10 Popoldanski koncert — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 20.10 Radijska igra.

Torek, 3. 11.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note — 10.00 Legende evropskih narodov — 10.20 Slavni operni liki — 10.35 Sodobno agrarno gospodarstvo — 11.00 Ljudska glasba z Dunaja — 14.30 Predstavljamo — 14.45 Romanska in gotška umetnost na Koroškem kot prispevek k evropski kulturi — 15.00 Ljudska glasba iz štajerske — 16.15 Nega zdravja — 16.45 Otroška telovadba — 17.10 Avstrijski o Avstriji — 18.00 Oddaja sindikalne zveze — 19.15 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 20.10 Orkestrski koncert.

Sreda, 4. 11.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Kulturni svetovi sodobnosti — 9.30 Vesele note — 10.00 Gledališče in koncert — 11.00 Ljudska glasba z Dunaja — 14.45 Koroška pesem — 15.00 Stare štajerske orgle — 16.15 Nega zdravja — 16.30 Operetne melodije — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Oddaja Industrije — 19.15 Jezik domovine — 20.25 Nogometna tekma Wacker Innsbruck : Real Madrid.

Slovenske oddaje

Sobota, 31. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — Za jugoslovanske delavce v Avstriji — 14.00 Zeleni gozd je lovčev raj.

Nedelja, 1. 11.: 7.00 Duhovni nagovor — Koncert komornega zbora.

Ponedeljek, 2. 11.: 13.45 Informacije — Na vernih duš dan.

Torek, 3. 11.: 13.45 Informacije — Koroška povest — Športni mozaik.

Sreda, 4. 11.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

Četrtek, 5. 11.: 13.45 Informacije — Cerkev in svet — Skladbe za klavir — Za krmilom.

Petek, 6. 11.: 13.45 Informacije — Portret občine: Zelenka Kapla-Bela.

SADNA DREVESCA

oddaja poceni, češplje celo za polovično ceno, drevcesnica Marko POLZER, pd. Lazar pri Št. Vidu v Podjuni.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutrarnja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 31. 10.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski teden — 9.35 Melodije s pop ansambli — 12.10 Mozartov komorni ansambel z Dunaja igra Mozarta — 12.40 Zabavne melodije — 14.10 Glasbena pravljica — 14.20 Igramo za prijetno razpoloženje — 15.40 Pa je sopranistka Leontyne Price — 16.40 Dobimo se ob isti uri — 17.10 Gremo v kino — 17.50 Igrajo mali ansambli — 18.15 Popularne strani naše domače simfonije glasbe — 18.45 S knjižnega trga — 19.15 Z ansamblom bratov Avenik — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Panorama zabavne glasbe — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 1. 11.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 8.05 „Kraj, odkoder se očetje ne vračajo“, radijska igra za otroke — 8.35 Orkestralna glasba za mladino — 9.05 „Padlim“, izbor iz slovenske simfonije literature — 10.05 še pomnite, tovariši — 10.25

Pesmi borbe in dela — 11.15 Slovenska lahka orkestralna glasba — 12.10 Za vsakogar nekaj — 13.30 Partizanski spomeniki v Sloveniji, reportaža — 14.05 Iz opernega sveta — 15.05 Komemoracija za Dan mrtvih — 15.30 Slovenske narodne in umetne pesmi pojo slovenski ansambli in zbori — 16.10 Od melodije do melodije — 17.05 Pesem jeseni — 17.30 Radijska igra — 18.20 Iz klavirske zakladnice Schuberta in Schumanna — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 „Se so med nami“ — 21.00 Z orkestrom RTV Ljubljana in slovenskimi skladatelji — 22.20 Solisti z godali — 23.15 Melodije za lahko noč.

Ponedeljek, 2. 11.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Cicibanov svet — 9.40 Popevke slovenskih avtorjev — 12.10 Orkester češke filharmonije igra ruske uverture — 12.40 Igrajo pihalni orkestri — 14.10 Iz del Franza von Suppeja — 14.35 Voščila — 15.40 Delavski oktet iz Senčurja pri Kranju — 16.40 Iz operetnega sveta — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Z ansamblom štirje kovači — 20.00 Operni koncert — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.05 Ciril Zlobec: Pesmi — 23.15 Zaplešite z nami!

Torek, 3. 11.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne pesmi — 12.10 Iz opere „Lepa Vida“ — 12.40 Z velikimi orkestri v tričetrtinskem taktu — 14.10 Moj svet je glasba — 14.30 Orkester švicarskega radia — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Odkoča na deska — 16.40 Rad imam glasbo — 17.10 Popolnanski simfonični koncert — 18.15 V torek nasvidenje — 18.45 Svet tehnike — 19.15 Z ansamblom Vilija Petriča — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Radijska igra — 21.31 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 22.15 Iz Mozartovih albumov za instrumentalne in pevске soliste — 23.15 Popevke iz studia Zagreb.

Sreda, 4. 11.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Iz glasbenih šol — 9.45 Slovenski pevci zabavne glasbe — 12.10 Smetanove poike — 12.40 Lahka glasba — 14.10 Melodije za razvedrilo — 14.35 Voščila — 15.40 V narodnem tonu — 16.40 Plesni orkester RTV Ljubljana — 17.10 ezikovni pogovori — 17.25 Naša glasbena galerija — 18.15 Koncertita pianist Artur Rubinstein — 18.40 Naš razgovor — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Glasbeni protokol — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Priljubljene popevke.

Četrtek, 5. 11.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Popevke iz studia 14 — 12.10 Iz Gounodove opere „Faust“ — 12.40 Vedri zvoki — 14.10 Pesem iz mladih dni — 14.30 Ansambel Mojmir Sepeta — 14.45 Mehurčki — 15.40 Koncert zbora Moravskih učiteljev — 16.40 Portreti skladateljev zabavne glasbe — 17.10 Operni koncert — 18.15 Od popevke do popevke — 18.45 Kulturni globus — 19.15 Z ansamblom Jožeta Kampača — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni tokovi sedmih desetletij — 22.15 Iz opusov Albana Berga in Paula Hindemitha — 23.15 Jazz — 23.40 Godala v noči.

Petek, 6. 11.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Pesmi narodnih manjšin v Jugoslaviji — 12.10 Johann Strauss v koncertni obleki — 12.40 Od vasi do vasi — 14.10 Igramo po željah mladih poslušalcev — 14.35 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 15.40 Odmevi s severa — 16.40 Rad imam glasbo — 17.10 Človek in zdravje — 17.20 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Pianist Wilhelm Backhaus igra Beethovna — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Z ansamblom Beneški fantje — 20.00 Dvajset let Slovenskega okteta — 20.30 „Top pops 13“ — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

TV AVSTRIJA 1

Sobota, 31. 10.: 14.05 ORF-koncert — 14.30 Za otroke: Krt v živalskem vrtu — 14.40 Doktor — 15.30 Za družino — 15.55 Zivali tvoji prijatelji — 16.15 Seniorski klub — 17.05 Specialiteta iz Avstrije — 17.30 Nogometna tekma Avstrija : Italija — 19.05 Kultura aktualno — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Sprehod skozi petdeseta leta — 21.20 Šport — 21.50 Čas v sliki — 22.05 Če bi Scotland Yard to vedel.

Nedelja, 1. 11.: 16.30 Za otroke — 16.50 Papirnati cvet — 17.10 Pasje nebo — 17.20 Flipper — 17.45 Kontakt — 18.00 Iz moje knjižnice — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Glasbeni koledar: November — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.15 Komedija — 21.40 Serenada v Hallbrunn — 22.20 Čas v sliki.

Ponedeljek, 2. 11.: 18.00 Vera danes — 18.30 Otrokom za lahko noč — 18.35 Slike iz Avstrije — 18.55 Oknar — 19.25 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport — 20.15 Odpadnik, film — 21.55 Čas v sliki.

Torek, 3. 11.: 18.00 Angleščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Zapadno od Santa Fe — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Srečanje z živalmi — 21.05 Filmske zgodbe iz Avstrije — 22.00 So Avstrijci politično naivni?, reportaža — 23.55 Čas v sliki.

Sreda, 4. 11.: 10.00 Kaj morem postati — 10.30 Obisk pri Felixu Braunu — 11.00 Če bi Scotland Yard to vedel — 16.30 Za otroke — 17.05 Kdo rokodelci z nami? — 17.30 Tukaj pride Peter — 18.00 Francoščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 19.30 Ljubi stric Bill — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Športna dokumentacija — 21.15 Prenos iz gledališča — 23.00 Čas v sliki.

Četrtek, 5. 11.: 10.00 Koncil v Konstanzu — 10.30 Obisk razstave — 11.00 Fizika za vse — 11.30 Barok — 18.00 Italijanščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Oče Brown — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Usmrti gospoda ABC, kriminalni film — 21.45 Jour fixe — 22.45 Čas v sliki.

Petek, 6. 11.: 10.00 Cerkev in moderna umetnost — 10.30 Zvok iz človeške roke — 11.00 Vse v eni noči — 18.00 Človek v vesolju — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.41 Oddaja sindikalne zveze — 18.50 Cesarčin sel — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Maščevanje — 21.10 Aktualni dogodki — 22.10 Čas v sliki — 22.30 Mednarodni dnevi jazz na Dunaju.

Pavliхова pratika

že izšla za leto 1971

Tudi za leto 1971 je PAVLIHOVA PRATIKA izšla v dobro znani in splošno priljubljeni obliki. Na blizu 200 straneh malega žepnega formata pri naša spet bogat izbor prispevkov, namenjenih predvsem pristašem zdravega humorja; vmes pa seveda vedno spet vesele sličice in ilustracije.

Naj iz bogate vsebine navedemo nekaj naslovov: Horoskop — Skrivallnice — Turistični vodnik po slovenskih mestih — Prijazni so tisti ljudje — Ubežni mož — Supernaj-zgodba — Voznik brez refleksa — Hotelska sobarica — Seksualna revolucija na vasi — Simulant — Čudo — Poezija tukj — Smejoča se kamera — Pretirano bogatenje — Avtomobilistične sanjske bukke — Avtostop na različne načine itd. Poleg tega seveda koledarski del, sončni in lunini mrki, imenski koledar, vidnost planetov in mnoge druge „zanimive“ stvari.

PAVLIHOVA PRATIKA tudi tokrat stane samo 10 šilingov. Dobite jo v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, Wulfengasse, kjer jo lahko naročite tudi po pošti.

TV AVSTRIJA 2

Sobota, 31. 10.: 18.00 Iz sveta, v katerem živimo — 18.30 ORF danes — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Čakanje na Godota — 21.30 Telereprize: Čas v sliki, Avstrija partner sveta.

Nedelja, 1. 11.: 18.30 Oblikovan iz ilovice — 19.00 Čas v sliki in tedenski komentar — 19.30 Svet jutrišnjega dne, poljudno-znanstvena oddaja — 20.10 Vzgoja — 20.15 Igre je konec, film — 21.45 Telereprize: Kultura aktualno, šport, Čas v sliki.

Ponedeljek, 2. 11.: 18.30 Kaj morem postati — 19.00 Postanite lepši, ostanite mladi — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Mister Arcularis — 21.35 Telereprize: Čas v sliki, Slike iz Avstrije.

Torek, 3. 11.: 19.00 Svet naših živali — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Z dežnikom očarljivostjo in melono — 21.05 Pionirji in pustolovci — 21.45 Telereprize: Kultura aktualno, Čas v sliki.

Sreda, 4. 11.: 18.30 Fizika za vse — 19.00 Klasični eksperimenti fizike — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Vse v eni noči, filmska komedija — 21.45 Telereprize: Slike iz Avstrije, Čas v sliki.

Četrtek, 5. 11.: 18.30 Kaj morem postati — 19.00 Tako je treba napraviti — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Gledališče absurdnega — 21.45 Na zahodu nič novega, film — 23.45 Čas v sliki.

Petek, 6. 11.: 18.30 Šele mesto dela zgodovino — 19.00 Svet nove matematike — 19.30 Čas v sliki — 22.00 Na poti ob koncu tedna — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Zgodovina demokracije: Rimska republika — 21.10 Ponovitev želja in telereprize: Slike iz Avstrije, Športni mozaik, Čas v sliki.

TV JUGOSLAVIJA

Sobota, 31. 10.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 11.30 Za prosvetne delavce — 16.55 Obzornik — 17.00 Po domače — 17.25 Ivanhoe — 17.50 Državno prvenstvo v košarki — 18.25 Mozaik — 19.20 S kamera po svetu — 20.00 Dnevnik — 20.35 Parada najboljših, po svetovnem prvenstvu v gimnastiki v Ljubljani — 21.30 Skrivnosti morja — 21.55 Nepremagljivi — 22.45 Kažipot — 23.05 Poročila.

Nedelja, 1. 11.: 9.00 Madžarski pregled — 9.40 Blaž Arnič: Godzovi pojo — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Mozaik — 10.50 Otroška matineja — 11.45 Kažipot — 18.30 Mesteca Peyton — 20.00 Dnevnik — 20.35 Humoristična oddaja — 21.40 Godala in ritmu — 22.05 športni pregled — 22.35 Poročila.

Ponedeljek, 2. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 18.00 Zgodbe o Tukljuju, mladinski film — 18.15 Obzornik — 18.30 Znanost in mi — 19.00 Mozaik — 19.05 Zabavno glasbena oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Bela zastava, drama.

Torek, 3. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 17.45 Jaz sem tiger, pravljica — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Prvi koraki: Faraoni — 19.00 Mozaik — 19.30 Kozmetični nasveti — 20.00 Dnevnik — 20.35 Pirat, ameriški film — 22.35 Poročila.

Sreda, 4. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 17.25 Obzornik — 17.30 Šport — 19.00 Mozaik — 20.00 Dnevnik — 20.35 Moč uniforme, predstava Slovenskega gledališča v Trstu — 22.10 Dobri vojaki švejk, opera — 22.55 Poročila.

Četrtek, 5. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Zapolje z nami: Jakov Gotovac — 18.00 Risanka — 18.15 Risanka — 18.30 S festivala športnih in turističnih filmov v Kranju — 19.00 Mozaik — 19.05 Enkrat v tednu — 19.20 Doktor v hiši — 20.00 Dnevnik — 20.35 Primeri dr. Finlaya — 21.25 Kulturne diagonale — 22.00 3. simfonija Ludwiga van Beethovna — 23.00 Poročila.

Petek, 6. 11.: 9.30 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.45 Madžarski pregled — 18.15 Obzornik — 18.30 Leseni princ, balet — 19.00 Mozaik — 19.05 Svet na zastonu — 20.00 Dnevnik — 20.35 6. julij, sovjetski film — 22.25 Dobri vojaki švejk, opera — 22.55 Poročila — 23.00 Boka Vzhodna Nemčija : Jugoslavija.